

Prinsippprogram

2019-2023

Vår tids oppgaver

Vi former vår egen framtid. Det er mulig å skape en rettferdig og miljøvennlig verden, et samfunn der rikdom og makt er rettferdig fordelt, med frihet og like rettigheter for alle og der vi lever sammen innenfor naturens tålegrense.

Mye må forandres. Millioner lever med undertrykking og krig, ulikheten i makt og rikdom vokser og miljøkrisa truer livsgrunnlaget vårt.

Det kapitalistiske systemet må erstattes – nasjonalt og globalt – av et demokratisk, bærekraftig og behovsstyrt økonomisk system. Det er sosialisme.

Vi har en lang vei å gå for å oppnå full frigjøring uavhengig av kjønn. Patriarkatet begrenser menneskers frihet og rammer alle, men kvinner er de som taper mest. Derfor er SV et feministisk parti.

Naturens rikdom er fantastisk og selve grunnlaget for livet til menneskene på jorden. Naturen gir oss mat og vann, ren luft, materialer og verdifulle ressurser. Livsgrunnlaget er truet av rovdrift og forurensing, og klimaet på jorden er i dramatisk endring. Livsgrunnlaget for menneskene ødelegges, og framtidige generasjoner fratas muligheten til gode liv. Derfor er SV også et miljøparti.

Det er avgjørende at utfordringene vi står overfor løses av mennesker i fellesskap. Da må alle kjenne at samfunnet virker for dem. Vi vil skape et samfunn for de mange, ikke for de få.

SV vil mobilisere til innsats for fem store oppgaver:

Et Norge for de mange, ikke for de få

Velstanden vi skaper sammen må fordeles rettferdig.

I nesten hele det forrige århundret gikk inntektsforskjellene i Norge ned. De siste tiårene har dette snudd. Norsk arbeidsliv trues av sosial dumping og angrep på faglige rettigheter. Vi ser også en opphoping av stadig større formuer på få hender. Det er uakseptabelt at ulikheten vokser og at mange er fattige i vårt land. Vi må bekjempe klasseforskjellene ved å redusere inntektsforskjeller, stoppe sosial dumping, hindre at skatteflukt undergraver arbeidslivet og velferden vår og sørge for at samfunnet fungerer for alle.

Et Norge for de mange, ikke for de få, er den første store oppgaven SV vil kjempe for.

En framtid som er økologisk bærekraftig

Å løse miljøproblemene er, sammen med kampen mot global fattigdom, vår tids største utfordring. En rettferdig verden er ikke mulig å oppnå uten økologisk bærekraft. På samme måte er det lettere å vinne oppslutning om nødvendige miljøtiltak i et samfunn med små forskjeller.

Det er verdens fattige som rammes hardest av farlige klimaendringer. Det er umulig å skape enighet om nødvendige globale utslippsreduksjoner hvis ikke den rike delen av verden tar sitt historiske ansvar for å ha skapt problemet. Klimarettferdighet innebærer at alle land bidrar til å løse klimaproblemet ut fra sitt historiske ansvar og sin økonomiske kapasitet.

Som et rikt land har Norge et spesielt stort ansvar for å bygge et nullutslippssamfunn og bevare naturmangfoldet. Hensynet til natur og miljø må gjennomsyre politikken og gå foran snevre økonomiske interesser i alle beslutninger.

En framtid som er økologisk bærekraftig er den andre store oppgaven SV vil kjempe for.

Frihet for alle, ikke for de få

Reell innflytelse og frihet til å utfolde seg er viktig for alle.

Frihet krever sterke rettigheter og et utvidet folkestyre, men også økonomisk og sosial trygghet som gir et godt grunnlag til å ta valg. SV vil erstatte markedsmakt med avgjørelser i folkevalgte organer og utvikle et demokrati som ikke stopper ved inngangsdøra til arbeidsplassen. Vi trenger et mer deltakende demokrati, med aktiv folkelig medvirkning i viktige avgjørelser.

Alle typer av maktforhold må utfordres når frihet for alle er målet. Kjønnsmakten i samfunnet må bekjempes for å oppnå frigjøring. Diskriminering på bakgrunn av religion, seksuell orientering, etnisk bakgrunn eller funksjonshemming er undertrykkende og opprettholder ufrihet. Et mangfoldig fellesskap styrker friheten, ensretting svekker den.

Reell frihet for alle og et sterkt demokrati er den tredje store oppgaven SV vil kjempe for.

Feminisme og et likestilt Norge

SVs mål er et samfunn der kjønn ikke begrenser menneskers frihet. SV er et feministisk parti. Det betyr at vi erkjenner at makt og ressurser er systematisk skjevt fordelt mellom kvinner og menn - og at vi vil gjøre noe med det. Seksuell trakassering og skjønnhetstyranniet er problemer som i størst grad rammer kvinner. Menns vold mot kvinner skjer i alle samfunn. Skal vi sikre full likestilling må vi fjerne de undertrykkende maktstrukturene og sikre alle selvbestemmelse over egen kropp og eget liv.

Vårt mål er en verden hvor alle kan leve ut sin identitet, seksualitet, kjærlighet, kjønnsuttrykk og kjønnsidentitet uten fare for å bli diskriminert eller trakassert. En slik frihet for alle er nødvendig for å utvikle et sosialistisk samfunn.

Feminisme og det å sikre full kvinnefrigjøring er derfor den fjerde store oppgaven SV kjempe for.

Global rettferdighet

Det trengs en radikal omfordeling av makt og ressurser på global basis, både for å sikre alle mennesker et godt liv, og for å stanse miljøkrisen. Sosial utjevning må til både mellom land, og internt i land, for å sikre at økonomisk utvikling kan komme alle til gode. Globale miljøproblemer må

løses gjennom internasjonalt samarbeid. Det må gjøres store kutt i klimagassutslippene, og mest i de rikeste landene.

SV ønsker en global demokratisering der makt fordeles mer rettferdig, slik at utbyttingen av fattige mennesker opphører. Krig og konflikt må forebygges gjennom en økonomisk utvikling basert på mer rettferdig fordeling av verdens ressurser og gjennom fredsskapende arbeid.

Radikal omfordeling av makt og ressurser og en mer fredelig verden er den femte store oppgaven SV vil kjempe for.

I møte med økende forskjeller i makt og rikdom, økende internasjonal uro, og klimaendringer som forandrer vårt livsgrunnlag, er det lett å miste motet. Mange steder er det motløshetens politikk, fryktens og mistroens politikk, som vokser fram når folk opplever at hardt arbeid ikke lenger er nok til å kunne skape et godt liv.

SV vet at en politikk for forandring – for rettferdighet, frihet og en løsning på miljøkrisa – ikke bare er nødvendig, men også mulig. Velkommen med i kampen for sosialisme.

1. Et Norge for de mange, ikke for de få

SV arbeider for et samfunn uten klasseforskjeller, der den enkelte yter etter evne og får etter behov. I Norge har vi gjort viktige fremskritt for å redusere forskjeller i makt og økonomi. Likevel er folks liv og fremtidsmuligheter begrenset av ulik tilgang på makt. Et lite mindretall eier mesteparten av samfunnets ressurser og har også stor innflytelse over sentrale beslutninger.

Motsetningen mellom arbeid og kapital er en grunnleggende motsetning i alle kapitalistiske samfunn. Styrkeforholdet mellom arbeid og kapital varierer i ulike samfunn og til ulike tider, og er avgjørende for hvordan samfunnet ser ut. Samfunnsmessig kontroll med produksjonsmidlene er viktig for å forhindre at avkastningen av arbeidet skeivfordeles. Siden 1980-årene har kapitalkreftene i Norge og Europa vært på offensiven for å svekke fagbevegelsens rettigheter og velferdsstaten. Fri flyt av kapital, deregulering av økonomien og overføring av makt fra demokratisk valgte organer til markedet er drevet igjennom uten bred debatt eller folkelig støtte.

Det er en kamp om makt og om hvem som skal kontrollere ressursene. Den sterke omfordelingen fra fellesskapet til private, og fra arbeid til kapital, forrykker styrkeforholdet mellom samfunnsgruppene i Norge og i verden. Maktforholdene i arbeidslivet er forskjøvet – fra fagbevegelse og demokratiske organer til multinasjonale selskaper og finansinstitusjoner. Finanskrisen i 2008 er et eksempel på hvor galt det kan gå når noen få får berike seg på bekostning av flertallet. Fellesskapet tar både risiko og regningen mens finansspekulantene tar gevinsten. Denne måten å organisere økonomien på skaper svingninger og utrygghet for nasjonale økonomier og folk.

Resultatet av markedsøkonomisk tenkning er også synlig i offentlig sektor. Privatisering, etablering av kunstige markeder og konkurranse, samt import av styringssystemer fra privat sektor, har bidratt til å undergrave lønns- og arbeidsvilkår. Dette svekker de offentlige tjenestenes kvalitet og mulighetene til demokratisk styring.

SV arbeider for at alle mennesker kan delta aktivt i styring av samfunnet og ha avgjørende makt over sine egne liv. Vi lever i et klassesamfunn, men klasseskiller kan erstattes med rettferdig fordeling og mer demokrati. En trygg økonomi for den enkelte og små forskjeller er en viktig forutsetning for den enkeltes frihet og mulighet til å utfolde seg. Store klasseforskjeller skaper fattigdom, river ned tillit i samfunnet, er negativt for folkehelsen, skaper sosiale problemer og bidrar til mer kriminalitet.

Globalt er det en sterk vekst i arbeiderklassen. I dette ligger det store muligheter for en organisert fag- og arbeiderbevegelse til å gjenerobre makt og demokratisere samfunn og arbeidsliv.

En sterk venstreside og en sterk fagbevegelse har skapt den nordiske modellen. Kjernen i denne modellen er et organisert arbeidsliv, små sosiale forskjeller og en skattefinansiert universell velferdsstat.

Kvinnebevegelsen, miljøbevegelsen og fredsbevegelsen har tilført kampen for rettferdighet nye og viktige dimensjoner. Grupper med liten makt har organisert seg og slåss frem rettigheter som sikrer likere muligheter for alle.

SV vil bruke sin posisjon til å drive fram politiske reformer som begrenser kapitalens makt og som øker makten til vanlige folk, de sosiale bevegelsene og folkevalgte organer. Slik kan vi oppnå et Norge for de mange, ikke for de få.

Demokratisk styring

Fellesskapet bør styre markeder for å sikre en rettferdig fordeling av makt og ressurser, unngå forurensning og legge grunnlag for den enkeltes frihet. Styring skjer gjennom eierskap, lovregulering og med økonomiske virkemidler.

Norge har en svært lang historie med felles eie av, og tilgang til, viktige naturressurser. Det har bidratt til en sterk politisk kultur for å hegne om fellesskapet. Det skal være offentlig eierskap til naturressurser som gir betydelig grunnrente, og det offentlige bør eie dominerende selskaper i markeder som er av avgjørende økonomisk betydning for landet. Dette gjelder blant annet i finansmarkedet og i selskaper som driver utvinning av de viktigste norske naturressursene. Hjemfall er et viktig verktøy for å ivareta dette. Det skal også være offentlig eierskap av infrastruktur av kritisk betydning, som for eksempel infrastruktur knyttet til samferdsel og energiforsyning, for å sikre en demokratisk og best mulig utbygging og drift av samfunnet.

Historien har vist at uregulerte finansmarkeder fører til økonomiske kriser og gjør demokratisk styring vanskeligere. Konkurransen innen bank- og finanssektoren har skapt spekulasjonsbobler og lånefinansiert overforbruk. Finanssektoren må endres til først og fremst å ivareta sin kjerneoppgave, som er å skaffe kapital til realøkonomien. SV vil arbeide nasjonalt og internasjonalt for en sterkere regulering av finanssektoren. Det bør være strenge begrensninger på hvor dominerende posisjon bank- og finansinstitusjoner kan ha, og klare retningslinjer for hvordan dominerende posisjoner eller konkurser skal håndteres.

Retten til å bo er grunnleggende. I dag behandles boligen vel så mye som et investeringsobjekt, som et sted der en kan bo og leve. Den høye gjeldsandelen som følger av et helt kommersielt boligmarked utsetter både familier og økonomien vår for risiko. Det norske boligmarkedet er blant Europas minst regulerte. SV vil gjenskape en sosial boligpolitikk som favner alle. Det offentlige må bidra til at en større del av boligene er unntatt fra det kommersielle markedet, og skattepolitikk og andre reguleringer må settes inn mot boligspekulasjon.

Et godt arbeidsliv

Retten til arbeid er en grunnleggende menneskerett. Arbeidsløshet er sløsing med samfunnets viktigste ressurs. I et kapitalistisk samfunn er arbeid en vare som kan kjøpes og selges, der tilbud og etterspørsel styrer prisen. Arbeidsløshet innebærer at kapitaleierne kan presse ned lønninger og tilegne seg større deler av verdien som arbeidet skaper.

SVs mål er et arbeidsliv med full sysselsetting der alle arbeidsplasser er arbeiderstyrt eller demokratisert på andre måter. Merverdien av arbeidet skal i størst mulig grad tilfalle fellesskapet og de som arbeider.

Styrkeforholdet mellom arbeidstakere og arbeidsgivere er avgjørende for hvorvidt forskjellene i samfunnet økes eller reduseres, og for hvordan velferdsstaten utvikles. Et organisert arbeidsliv og en sterk fagbevegelse er grunnpilarer i den norske og nordiske arbeidslivsmodellen. Denne modellen er resultat av et kompromiss mellom arbeidstakere og kapitaleiere. Svekket fagbevegelsen, trues grunnlaget for dette kompromisset. SV er et parti for arbeiderklassen. Derfor kjemper vi konsekvent for utvidede rettigheter og mer makt til arbeidere på bekostning av kapitaleierne.

I den norske modellen for lønnsdannelse har arbeidslivets parter en selvstendig rolle gjennom frie og sentrale forhandlinger. Det er viktig at denne modellen forsvares og utvikles slik at også målene om likelønn og en god lønnsutvikling i offentlig sektor ivaretas.

Avregulering og liberalisering av økonomien har de siste tiårene gitt økende sosiale forskjeller i Norge og andre vestlige land etter en lang periode med mindre forskjeller. En viktig grunn er at arbeidstakernes andel av verdiskapingen har sunket, mens eiernes andel har økt. Det må ses i sammenheng med økt konkurranse over landegrensene, der lønn og arbeidstakernes rettigheter er blitt en viktig konkurransefaktor. EUs indre marked har bidratt sterkt til dette.

Over flere år har maktbalansen i arbeidslivet, spesielt innen manuelle yrker og tjenesteyrker, blitt forskjøvet i arbeidsgivernes favør gjennom liberalisering og svekkelse av viktige lovverk. Resultatet er at arbeidslivskriminalitet, svart arbeid og omfattende sosial dumping rammer arbeidere, seriøse næringslivsaktører og samfunnet vårt. Hele fagtradisjoner trues av denne utviklingen. Uten gode reguleringer av arbeidslivet kan arbeidere fra ulike land settes opp mot hverandre. Vi har en solidarisk forpliktelse til å ivareta arbeidsinnvandrere og hindre at disse må jobbe under farlige forhold eller utnyttes for å presse lønnsandelen ned. SV mener arbeidsinnvandring er viktig og naturlig i perioder der vi mangler hender og hoder, og at alle bør ha mulighet til å flytte til et sted der de kan finne arbeid og skape et godt liv for seg og sine.

Det forutsetter imidlertid at norske lønns- og arbeidsvilkår alltid må gjelde i Norge, og at samfunnet slår hardt ned på useriøse aktører og sosial dumping, og at vi har et lovverk som forbyr bemanningsbyråer å drive vanlig arbeidsformidling. Norge må ha kontroll på alle lover og regler som påvirker maktbalansen i arbeidsmarkedet, inkludert reglene for arbeidsinnvandring, selv om dette måtte komme i konflikt med Schengen- og EØS-avtalene.

Arbeidslivskriminalitet og omfattende sosial dumping er en trussel mot lønnsnivå og faglige rettigheter, men også mot sentrale deler av velferdsstaten. Det samme er økende bruk av vikarer og andre typer midlertidige ansettelser. SV vil derfor styrke fagbevegelsens og myndighetenes mulighet til å bekjempe sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

Arbeidstakerne må få en større andel av produktivitetsveksten. SV vil arbeide for at en større del av denne tas ut som kortere arbeidstid og betalt utdanning. Derfor vil SV arbeide for en normalarbeidsdag på seks timer.

SV mener at alle skal ha lovfestet rett til heltidsstilling. SV vil arbeide for et inkluderende arbeidsliv hvor forholdene legges best mulig til rette for eldre arbeidstakere, arbeidstakere med ulike helsemessige problemer og mennesker med funksjonsnedsettelser. Mennesker som av ulike grunner står utenfor arbeidslivet, må også kunne delta ut ifra sin restarbeidsevne.

SV vil forsvare og utvide streikeretten. Muligheten til omfattende inngrep i streikeretten ved for eksempel bruk av tvungen lønnsnemd må avskaffes. Myndighetenes behov for å beskytte vitale samfunnsinteresser må ivaretas på måter som ikke begrenser muligheten til arbeidskamp.

En sterk velferdsstat

Velferdsstaten sikrer helt grunnleggende behov for mennesker. Den er der for å sikre alles tilhørighet til samfunnet og redusere konsekvensene av sykdom. Den bringer oss sammen i skolen og gir omsorg i alderdommen. Velferdsstaten skal være der for oss, for vår egen skyld og for fellesskapets skyld, og ikke for staten eller markedet. Når ingenting annet fungerer i livet skal velferdsstaten bidra til at dagene henger sammen og lar seg leve.

Velferdsstaten skal tilby universelle velferdsgoder, det vil si at de er gratis og for alle innbyggerne i landet. Universelle ordninger sikrer sin egen oppslutning, mens særordninger og behovsprøvde ordninger raskt blir utsatt for budsjettkutt, og lett låser mennesker fast i en sårbar livssituasjon.

Et utjevnenende folketrygdsystem skal være velferdsstatens grunnmur. Pensjonssystemet skal gi mulighet for en verdig avgang fra arbeidslivet og en trygg alderdom. Trygdesystemet fordeler goder og skal i tillegg gi inntektssikring ved arbeidsløshet, sykdom, funksjonshemming og ulykker.

Ikke alle mennesker har anledning til å delta i arbeidslivet. Arbeidsløshet, mangelfull utdanning og helseplager er blant de vanligste årsakene til fattigdom i Norge. SV kjemper for verdige levekår for alle, hvor alle borgere kan ha et godt liv og være deltakende i samfunnet de lever i. Mennesker skal ikke straffes med et liv i varig fattigdom, men gjennom universelle ordninger sikres livsopphold og et minimum av økonomisk frihet.

SV mener at det er mest rettferdig, men også mest fornuftig å betale for velferden i fellesskap over skatteseddelen. Andre systemer som baserer seg på forsikringsordninger eller store egenandeler svikter mange av dem som trenger det, og det er i tillegg dyrt og ineffektivt.

Det er et offentlig ansvar å sørge for velferd til alle. Større innslag av private tilbydere av velferdstjenester bidrar til å undergrave dette ansvaret og svekker den demokratiske styringen av tilbudet. Penger fellesskapet setter av til velferd går i stedet til privat profitt. Privatisering og konkurranseutsetting truer også lønns- og arbeidsvilkår, og går på bekostning av velferdstjenester. SV går derfor mot konkurranseutsetting og privatisering av offentlige tjenester.

SV er mot markedsretting av offentlig sektor og ønsker ikke at modeller for kjøp og salg av varer tas i bruk på arbeid med mennesker. Vi må tvert imot bygge velferd på tillit til de ansatte og respekt for den enkelte. Kunstige markeder i offentlig sektor forhindrer helhetstenking, forutsigbarhet og samarbeid, og skaper uproduktivt kontrollbyråkrati.

Samtidig må velferdsstaten romme et større mangfold av tilbud. Ideelle organisasjoner utgjør i dag en viktig del av velferden. SV arbeider for langsiktige og stabile vilkår for ideelle aktører, og er imot at kommersielle tilbud får etablere seg på deres bekostning.

SV vil styrke ansattes medbestemmelse i utviklingen av velferdsstaten. Medvirkning fra brukergrupper, foresatte og pårørende trengs også for å utvikle gode tjenestetilbud. SV vil gi større makt til dem som er direkte involvert i, og berørt av, velferdstjenestene.

I dag opplever ikke alle å få den hjelpen de har krav på og behov for. Man opplever kutt i støtte og komplisert byråkrati som blir en ekstra belastning i en vanskelig situasjon. SVs syn er at ingen blir friskere av å være fattig. Vi har et sikkerhetsnett for at mennesker skal kunne bruke det.

Det er bedre å forebygge enn å reparere. Velferdsstaten må ta utgangspunkt i tidlig innsats. Barnehage, skole og skolefritidsordning er viktige for å sikre et godt grunnlag gjennom mestring og kunnskap. Og det er viktige steder der vi møter hverandre i fellesskap. SV mener det har en egenverdi at vi møtes i samme skole og vil derfor forsvare og styrke den offentlige fellesskolen.

Alle viktige velferdstjenester må være tilgjengelig så nært folk som mulig, over hele landet. Samtidig må vi sikre sterke fagmiljøer gjennom gode vilkår for de ansatte og fornuftige ordninger for både faglige og tverrfaglige samarbeid. SV ønsker en mer demokratisk styring av finansiering, innhold og geografisk plassering av sentrale velferdstjenester, og et klart politisk ansvar for prioriteringene som gjøres.

2. Frihet for alle, ikke for de få

Vår mulighet til å bestemme over egne liv og delta i samfunnet er det som gjør oss fri.

Markedskreftenes dominans på stadig flere arenaer gjør oss mindre fri. SV vil motarbeide en kommersialisering av alle sider av folks liv. Et mangfoldig samfunn der mennesker har politiske og sosiale rettigheter og ikke opplever diskriminering, gir frihet til flere. SV vil derfor utvide demokratiet og la folkestyre erstatte markedsrett.

Demokrati og rettigheter

Brede og sterke folkelige bevegelser kjempet utover i det forrige århundret gradvis fram en rekke demokratiske rettigheter og institusjoner. Å forsvare, styrke og videreutvikle det levende og brede folkestyret er en av venstresidens viktigste oppgaver i vårt århundre.

Internasjonalt er autoritære bevegelser og styreformer i vekst. Mange land har hatt økonomisk vekst uten å utvikle et godt demokrati. Globale selskapers makt begrenser lands handlefrihet, og politisk styring med produksjon av varer og tjenester på en del områder reduseres. Mange viktige samfunnsavgjørelser fattes i lukkede rom hvor de som avgjørelsene angår, ikke har noen stemme, for eksempel på grunn av privatisering. Dette bidrar til en avmakt som kan svekke folks tiltro til de demokratiske institusjonene og partipolitikken.

Profesjonalisering av politikken øker avstanden mellom folk flest og det politiske systemet. Samtidig opplever vi på mange områder en økende politisk deltakelse og aktivitet utenom de tradisjonelle partipolitiske kanalene, både nasjonalt og internasjonalt.

SV vil være garantisten for det grunnleggende prinsippet om frie og hemmelige valg med allmenn stemmerett. Vi vil kompromissløst forsvare og styrke ytringsfriheten, organisasjonsfriheten og religionsfriheten, som er viktige forutsetninger for reelt demokrati.

I et demokrati kan ikke viktige samfunnsposisjoner gå i arv. SV vil derfor avskaffe monarkiet og innføre republikk som styringsform i Norge.

SV vil gjøre det lettere for personer med lovlig opphold i Norge å få stemmerett. Mange unge med kunnskaper og politisk engasjement får ikke sjansen til politisk påvirkning, derfor vil SV senke stemmerettsalderen og sikre ungdomsorganisasjoner innflytelse. SV vil arbeide for målrettede tiltak mot underrepresentasjon av kvinner, etniske minoriteter og mennesker med nedsatt funksjonsevne, og herunder øke bruken av kvotering.

Økt rettighetsfesting har vært viktig for utsatte grupper og som utvidelse av velferdsstaten. Når rettighetsfesting kombineres med begrensede ressurser, omfattende byråkrati eller kunstige markeder, stilles det omfattende krav til folk som vil bruke sine rettigheter. Lovfesting sikrer individets rettigheter gjennom å redusere folkevalgtes og fagfolks makt, men det gir samtidig folkevalgte og eksperter tilsvarende mulighet til å fraskrive seg ansvaret for enkeltmenneskers skjebne. Rettighetsfesting uten fullfinansiering bidrar også til at lokaldemokratiet svekkes, fordi det

binder opp kommunenes frie budsjettmidler. SV vil balansere dette gjennom å fullfinansiere de rettigheter som vedtas, tilstrebe universelle løsninger og ivareta demokratiet gjennom å begrense bruken av detaljert rettighetslovgivning.

En fri samfunnsdebatt er demokratiets livsnerve. SV vil derfor forsvare og styrke ytringsfrihetens kår. Forsvar for ytringsfriheten må imidlertid ikke forveksles med et forsvar for meningsinnholdet. SV vil bekjempe eierkonsentrasjon i media for å sikre gode kår for ytringsfrihet. SV vil styrke ansattes rett til å uttale seg offentlig om saker som angår arbeidsplassen, og vil bekjempe alle forsøk på å innskrenke arbeidstakernes ytringsfrihet.

Samene er Norges urfolk og har sine rettigheter nedfelt i ILO-konvensjonen og FN-erklæringen om urfolk. Det norske samfunnet må sikre samenes rett til å bevare og videreutvikle sitt språk, sin kultur og sine næringer, blant annet ved å styrke Sametinget. Også Norges fem nasjonale minoriteter – jøder, kvener, rom, romani og skogfinner – har en særegen historie og kultur de må gis rom til å bevare og videreutvikle.

Deltakelse

Fagorganisering er den viktigste strategien for å utvide vanlige folks økonomiske makt. Kapitalens internasjonalisering må møtes med en internasjonal arbeidersolidaritet. Vi må også utvikle nye økonomiske styringsredskaper, styrke eksisterende styringsordninger og utvide offentlig eierskap.

SV vil utvikle den tredje sektor i norsk økonomi og næringsliv basert på samvirke og bedrifter eid av de ansatte. Demokrati på arbeidsplassen vil gi større innflytelse over arbeidshverdagen, stimulere til å finne mer effektive løsninger og gi mer fokus på trygge arbeidsplasser enn børsverdien i selskaper.

En styrking av vårt representative demokrati kan bare skje gjennom at avstanden mellom folk og elite reduseres. Det er viktig å sikre høy valgdeltagelse i alle lag av befolkningen. Åpenhet og informasjon er en forutsetning for aktiv deltagelse og muligheten for å påvirke politiske prosesser. SV vil arbeide for økt bruk av direkte demokrati, som folkeavstemninger og deltagende budsjettprosesser, for å gjøre folk flest til aktive og ansvarlige deltagere, ikke bare passive tilskuere til den politiske prosessen. SV vil slik arbeide for et sosialistisk folkestyre med utjevning av makt og eiendom.

Personvern

Personvern er rett til privatliv, hemmeligheter, integritet, selvutfoldelse og autonomi. Disse rettighetene sikrer at vi ikke mistenkeliggjøres unødig og muliggjør åpen politisk diskusjon. Personvernet er en grunnstein i et demokratisk samfunn og bidrar til personlig frihet.

De viktigste tjenestetilbyderne på Internett samler inn enorme mengder bruksdata som blant annet brukes til målrettet reklame og markedsføring. Mengden data om enkeltindivider gir selskapene som driver tjenestene stor makt. Samtidig har stater tatt i bruk masseovervåking og innført regelverk som gir myndighetene innsyn i personopplysninger samlet inn av private selskaper.

SV er mot masseovervåking. Personvern er en rettighet som står over myndigheters og private selskapers ønske om kontroll.

SV vil kjempe for at Norge skal ha et strengt regelverk for personvern basert på prinsippet om den enkeltes eiendomsrett til opplysninger om seg selv. Norske myndigheter må arbeide internasjonalt for strengere regelverk for beskyttelse av personopplysninger. Norge bør stille teknisk infrastruktur til rådighet for at grupper som opplever politisk overvåking fra eget regime.

Kultur

Kultur gjør samfunnet rikere og gir menneskene bedre muligheter til å utvikle sine egne, skapende evner. Kultur har en sterk egenverdi og bidrar til bedre helse, livskvalitet, utdanning, næringsutvikling og fred. Ikke minst kan kultur utfordre etablerte sannheter og sprengre grensene for hva som er normalt og akseptert.

Et hovedmål med kulturpolitikken må være å sikre alle mennesker tilgang til et mangfoldig kulturtilbud. SV vil bekjempe en utvikling der kommersialisering på kulturfeltet innsnevrer dette mangfoldet. Alle må gis mulighet til å oppleve kunstformer der de bor. Dette er en særlig utfordring for skolen og kunstinstitusjonene. I skolen må alle få muligheten til selv å arbeide med kunstneriske og estetiske uttrykk. Kulturskolen må bli et gratis tilbud til alle barn og unge, og sikres kunstnerisk bredde og faglig kvalitet.

SV vil arbeide for et inkluderende kulturliv hvor det er rom for både «høyt» og «lavt», for profesjonelle og amatører. Vi vil motarbeide maktkonsentrasjon i kulturlivet gjennom en bred og mangfoldig kulturpolitikk.

Aktive og kvalifiserte kunstnere må kunne leve av sin kunst og ha arbeidsvilkår som gjør dem i stand til å skape kunst og kultur av høy kvalitet. Engasjementet som kommer til uttrykk gjennom ildsjeler i lokale lag og foreninger, bidrar til å bygge demokratiet og til å motvirke sosiale forskjeller. SV vil sikre gode rammevilkår for organisert og uorganisert frivillig aktivitet.

Likestilling mellom målformene nynorsk og bokmål er et viktig prinsipp. I språk- og litteraturpolitikken skal det offentlige sørge for at de offisielle språkene bokmål, nynorsk, samisk og tegnspråk utvikles gjennom at det skapes og formidles rik og variert skjønnlitteratur og sakprosa. Bibliotekene skal være gratis og tilgjengelige for alle. I mediepolitikken er det særlig viktig å sikre kvalitet og mangfold. Skolen er en sentral arena for en aktiv språkpolitikk. I møte med en mer digitalisert skolehverdag, må elevenes tilgang på eget språk og egen målform sikres også på digitale plattformer.

Kulturminnevernspolitikken skal sørge for samfunnets felles hukommelse. SV vil ha en friluftslivs- og idrettspolitik som både stimulerer til masseaktivitet og idrett på toppnivå. Kvinneidrett må prioriteres og verdsettes på lik linje som mannsidrett.

Migrasjon og mangfold

SV arbeider for et inkluderende samfunn der mangfold er grobunn for personlig og samfunnsmessig utvikling. SV mener at vi som samfunn har en plikt til å ta imot mennesker med beskyttelsesbehov og

til å arbeide internasjonalt for å styrke rettighetene til mennesker på flukt. SV er et antirasistisk parti. Vi vil aktivt bekjempe rasisme, diskriminering og fremmedfrykt i samfunnet.

Migrasjon har vært en like selvsagt del av menneskenes historie som det å være bofast. Også norsk historie viser dette. Tidligere har en stor andel av vår befolkning utvandret til USA på jakt etter et bedre liv. Nå er det Norge som, i kraft av å være et rikt og trygt land, har tiltrukket seg mennesker som ønsker arbeid eller beskyttelse.

Migrasjon kan skje frivillig, som oftest økonomisk motivert, eller tvunget, for eksempel som følge av sult, krig eller menneskehandel. Det er gode grunner til å anta at den globale migrasjonen vil øke, på grunn av fattigdom, økologiske katastrofer, voldelige konflikter og befolkningsvekst.

Norge må føre en human og solidarisk flyktning- og asylpolitikk. Vi ønsker en liberal og regulert innvandring til Norge.

Behovet for arbeidskraft kommer til å øke i framtiden, ikke minst i offentlig sektor. Også innvandring vil være nødvendig for å dekke behovet for arbeidskraft i framtiden.

Mennesker med innvandrerbakgrunn, urbefolkning og nasjonale minoriteter gjør Norge til et flerkulturelt samfunn. Mennesker med bakgrunn i ulike kulturer lever sammen og påvirker hverandres liv. Mangfoldet i det flerkulturelle samfunnet er et gode. Det gjør samfunnet rikere på kunnskap, språk, kulturuttrykk, meninger og livssyn.

I det flerkulturelle samfunnet må det være rom for store forskjeller i levemåte, kultur og religion.

Men skal et slikt samfunn fungere, må det også finnes et sett med felles rettigheter og plikter i bunn. SV vil bygge det flerkulturelle samfunnet på demokrati, likestilling, menneskerettigheter, ytringsfrihet og sosial utjamning. Vår kamp for likestilling innebærer en støtte til individer og minoriteter som ønsker likebehandling og forståelse for sin kultur, men også at vi aldri kan godta kulturelle eller religiøse unnskyldninger for diskriminering eller for å begrense den enkeltes frihet.

I en global verden blir det mer og mer vanlig at mennesker har flere tilhørigheter. Det trenger ikke å gjøre folk til mindre lojale borgere av Norge. Vårt fellesskap skal ha rom for mange måter å være norsk på.

I et samfunn med stort livssynsmangfold må staten være livssynsnøytral. SV arbeider for en sekulær stat. Et slikt samfunn krever imidlertid at livssynsfriheten er sterk. Gjennom prinsippet om en tolerant sekularisme vil vi arbeide for respekt for enkeltmenneskets rett til å tro, samtidig som fellesinstitusjonene i samfunnet er livssynsnøytrale. SV vil derfor fullføre skillet mellom stat og kirke i Grunnloven og legge likebehandling til grunn for statens politikk.

Inkludering handler om at alle som bor i Norge skal ha like muligheter og plikter til å bidra og til å delta i fellesskapet. Inkludering er en toveis prosess. Både storsamfunnet og minoritetene må tilpasse seg. Innvandrerbefolkningen i Norge har generelt lavere utdanning og lavere inntekt, og rammes oftere av arbeidsledighet enn befolkningen som helhet. En politikk for arbeid til alle og mindre klasseforskjeller er derfor det viktigste bidraget til bedre inkludering. Arbeid og språkkunnskaper henger nøye sammen og er nøkkelen til et liv som aktiv deltaker i samfunnet.

3. En økologisk bærekraftig framtid

Vårt mål er et samfunn som er rettferdig for alle, og som er bærekraftig, både av hensyn til mennesket, til fellesskapet og til naturen. Disse tre hensynene må alltid vektlegges når vi tar politiske beslutninger og henger uløselig sammen – en rettferdig fordeling er en forutsetning for et bærekraftig samfunn.

Urettferdigheten i verden og den store ulikheten i makt og rikdom skyldes ikke tilfeldigheter, men er resultatet av politikk. Derfor kan vi også gjøre noe med det. På samme vis er ikke de menneskeskapte klimaendringene og ødeleggelsen av naturen noe som bare skjer. Det kan endres med aktive valg og riktige prioriteringer.

Vi mener at rettferdig fordeling av makt og rikdom, og naturens bæreevne, er det viktigste å prioritere når beslutninger tas.

Vår tids store miljøutfordringer

Vår generasjon står foran en av de største utfordringene menneskeheten har møtt: de menneskeskapte klimaendringene. Det er nesten ikke mulig å overdrive hvor avgjørende de kommende tiårene vil være for menneskehetens fremtid. Beslutninger som tas i vår levetid vil avgjøre livsgrunnlaget for alle som kommer etter oss.

Over hele verden merker vi allerede endringene rundt oss: Mer ekstremvær, tørke og millioner av mennesker drevet på flukt av klimaendringer. Det er de med minst ansvar for klimaendringene, verdens fattigste, som rammes hardest.

I dag er ikke verdens land i nærheten av å gjøre nok for å forhindre storstilt økologisk ødeleggelse, med de alvorlige konsekvensene det vil få for menneskers livsvilkår, ressurstilgang, sikkerhet og for naturmangfoldet. Klimaforskningens svar er entydig: Kun nullutslipp er godt nok.

Å skulle løse klimaproblemene for å unngå en ukontrollert oppvarming av atmosfæren vil kreve innsats innenfor alle deler av samfunnet, omfordeling av ressurser og rikdom, og utvikling av ny teknologi. Slike store teknologiske og samfunnsmessige omveltninger vil innebære nye politiske dilemmaer, og kan i seg selv være en kime til nye alvorlige konflikter i samfunnet.

Klimaendringene er menneskeskapte og kan fortsatt stoppes av oss mennesker. Men det krever bruk av grønn teknologi, det krever nye måter å organisere byer, lokalsamfunn og næringsliv, og det krever vilje til å investere stort i dag for at våre etterkommere kan nyte godt av det.

Derfor må vi jobbe for framskritt som bringer oss nærmere et klimavennlig samfunn, men også bygge opp under folks engasjement for miljøet. Norsk og internasjonal politikk preges i dag av et stort gap mellom hva politikere og næringsliv sier er godt nok, og hva klimaforskningen forteller oss. Om folk opplever at deres innsats for miljøet gjennom økt bruk av kollektivtransport, flere elbiler eller frivillige opprydningsaksjoner av plast blir nullet ut av politikk som øker utslippene og forurensere

naturen, ødelegges det viktigste verktøyet vi har for å kunne stanse de menneskeskapte klimaendringene: folks vilje til å handle.

Å løse klimaproblemene krever en solidaritet som ikke bare strekker seg over landegrenser og på tvers av klasser, men også på tvers av generasjoner, og det krever at noen få ikke lenger kan gi seg selv retten til å forurense på bekostning av andre. Dette er det ikke mulig å oppnå uten å bekjempe miljøproblemene. Vi kan ikke bygge et samfunn med små forskjeller dersom miljøproblemene gjør kloden ulevelig. Å kjempe mot klimaendringer og naturødeleggelse er derfor å kjempe mot ulikhet og for solidaritet.

Jordens natur er mangfoldig og rik. Ulike arter av planter og dyr er avhengige av hverandre i komplekse økosystemer. Inngrep kan forrykke balansen og skade systemene, så vel som enkeltarter.

Samtidig som kampen mot de menneskeskapte klimaendringene skal vinnes, må menneskene også stoppe det dramatiske tapet av naturmangfold som foregår. SV mener naturen skal tas vare på fordi den har en verdi i seg selv, som menneskene ikke har rett til å ødelegge. Naturen er grunnlaget for menneskenes liv på jorden. Naturen gir oss ren luft og vann, mat, klær, medisiner, byggematerialer og opplevelser.

Verden står i dag foran den sjette bølgen av utryddelse av planter og dyr. Den forrige kjente var da dinosaurerne forsvant. Det som skiller dagens utryddelse fra de tidligere er at denne er menneskeskapt. Utryddelsen av arter skjer opp mot 1000 ganger raskere enn det som er naturlig.

Den viktigste årsaken til utryddelsen er menneskenes enorme nedbygging av naturen og sløsing med arealer. Endringer i arealbruk som avskoging og intensivt jordbruk bidrar i tillegg til utslipp av klimagasser. I tillegg bidrar særlig ulike typer forsøpling, forurensing og de menneskeskapte klimaendringene til at planter og dyr trues med utryddelse. En økende bekymring er at avfall, miljøgifter og plast på avveie ødelegger hav og livsgrunnlag for framtida.

Tapet av naturmangfold truer derfor hele vårt livsgrunnlag. Vi har ingen arter å miste.

Et miljøvennlig Norge

Miljøødeleggelse truer med å ødelegge verden. Norge kan være en motkraft. Vi har alle forutsetninger for å bli et globalt foregangsland. Vi har også en historisk forpliktelse gjennom vårt forbruk og rikdom basert på fossil energi. Vi kan bli landet som klarte å omstille oss vekk fra olje, stoppet miljøfarlige utslipp og stanset tapet av naturmangfold.

SV vil jobbe for et samfunn der vi ikke tillater at folk skal kunne tjene seg rike på forurensing. Et samfunn der vi ønsker å bygge mer jernbane og kollektivtrafikk heller enn nye motorveier. Der vi måler god miljø- og ressurspolitikk etter hvor mange miljøvennlige arbeidsplasser vi klarer å skape, hvor mange arter vi klarer å redde, og hvor mye naturødeleggelse vi klarer å stoppe.

Norge er et land med store fornybare energiresurser, høy kompetanse og stor rikdom. Sammenliknet med mange andre land er vi svært heldige, og mange av disse ressursene har vi forvaltet godt. Derfor har vi et spesielt ansvar for å være et foregangsland i miljøpolitikken: Vi har

både ressursene og kunnskapen som skal til, vi har nytt godt av ressursene våre, og vi kan videreutvikle industrien og næringslivet vår for framtida.

Vår generasjon har ansvar for å gi like god tilgang til natur og miljøressurser til dem som kommer etter oss, som vi selv har. Da må vi forvalte naturressursene bedre, stoppe nye miljøødeleggelser, og kreve at de som forårsaker miljøødeleggelser, betaler for det.

Vi skal la tvilen komme naturen til gode når vi ikke fullt ut vet konsekvensene av inngrep i naturen.

Inngrep i naturen skal ses i sammenheng, ikke vurderes isolert. Det er summen av inngrep og utslipp i naturen som skaper problemer og derfor kan ikke hver miljøbelastning vurderes for seg uten at samlet belastning synliggjøres og tas hensyn til.

Bruken av ressursene må tilpasses en sirkulær tankegang. I dagens verden lages produkter med det formål at de skal selges, deretter forbrukes, før de blir til avfall. I den sirkulære økonomien gjenbrukes ressurser selv om produktet de inngår i ikke lenger brukes til sitt opprinnelige formål. Det handler om å øke ressursutnyttelsen, og minske overforbruket av ressursene våre. I ytterste forstand betyr det at avfall som konsept forsvinner og erstattes av gjenbruk og gjenvinning. Energi- og ressursparing må gjennomsyre all aktivitet. Den mest miljøvennlige energien er den som ikke blir brukt.

Vi vil at best tilgjengelig teknologi alltid skal være en forutsetning for produksjon, industri og inngrep i naturen, slik at ny miljøvennlig teknologi tas i bruk så fort som mulig.

Vår del av verden har et forbruk av energi og ressurser høyt over den fattige delen av verden. Jordens ressurser er begrensede. Energi- og ressursbruken må bli mer effektiv og dreies fra ikke-fornybare til fornybare ressurser. Fornybare ressurser kan bare brukes i et slikt omfang at de ikke forringes. Det vil vi selv spare på, og det vil gi andre muligheten til å oppnå ny velstand, slik vi har hatt gleden av. Vi må sørge for at forbruket vårt ikke går på bekostning av andre, forårsaker miljøproblemer for andre, eller går på bekostning av grunnleggende arbeids- og menneskerettigheter. Vi må innse at dette betyr at de fleste av oss i den rike delen av verden må redusere vårt materielle forbruk.

Vi vil prioritere utvikling av ny teknologi som øker produktiviteten og bedrer ressursutnyttelsen. Avfall er ressurser på avveie, og kan forårsake stor skade for både mennesker og natur. Vi vil sørge for at vi gjenvinner og gjenbraker mest mulig materialer og energi.

Vi må legge om fra fossil til fornybar energi, redusere transport og gjøre den mer miljøvennlig. Norsk kraftproduksjon skal komme fellesskapet til nytte. Energiloven må endres slik at krafta styres politisk og ikke overlates til markedskreftene.

Fornybar og kortreist kraft er en forutsetning for at Norge kan være en industrinasjon og skal brukes som et strategisk fortrinn for å videreutvikle industri, teknologiklynger og kompetansearbeidsplasser i Norge. Ren kraft er også avgjørende for å fase ut fossil energi. SV er derfor kritisk til økt eksport av kraft.

Norsk olje- og gassutvinning må gradvis erstattes av industri basert på fornybare ressurser og klimavennlig produksjon. Vi må også ta i bruk fangst og lagring av CO2 overalt der det er mulig. En slik omlegging krever stor grad av statlig styring og samarbeid med fagbevegelsen, slik at ressursene kan styres på en planmessig og demokratisk måte til det beste for fellesskapet.

SV er mot atomkraft. Risikoen for ulykker med svært store skadevirkninger, og de uløste problemene med atomavfall, gjør at andre alternativer må velges. I prosessen med å produsere atomkraft dannes også stoffer som kan brukes til å produsere atomvåpen. Kamp mot atomkraft og atomvåpen henger derfor tett sammen.

I Norge har vi et rikt og helt særegent naturmangfold som alle har retten til å få glede av og som må tas vare på både gjennom vern og gjennom bærekraftig bruk. Allemannsretten og allmennhetens interesser skal derfor, sammen med hensynet til naturen, være bærebjelken i hvordan vi forvalter naturmangfoldet. En kunnskapsbasert arealforvaltning som tar hensyn til arts mangfold, friluftsområder og små grønne lunger er derfor avgjørende. Inngrep som medfører store negative konsekvenser for naturmangfoldet eller ødelegger matjord for alltid, må stoppes, store arealer med rikt naturmangfold må tas vare på og forringet natur må tilbakeføres til god tilstand. Utslipp av farlige og ikke-nedbrytbare miljøgifter og kjemikalier som skader helse og miljø må stoppes.

Framtidsrettet næringsliv for hele landet

I hele Norge skal vi skape varer og tjenester vi kan leve av, og som er nyttige og nødvendige for samfunnet. Vi vil ha et miljøvennlig næringsliv, som skaper arbeid og utvikling i hele landet.

Norge konkurrerer best på kvalitet. Motiverte arbeidere, med god kompetanse, og som får tillit til å gjøre jobben sin godt, er vår aller største fordel. Velferdsstaten er en bærebjelke i verdiskapningen. Lik rett til utdanning gir høy kompetanse i befolkningen som arbeider. Gode velferdsordninger gir trygghet til innovasjon og til å takle omstilling. Gode velferdsordninger gir høy sysselsetting og produktivitet.

Et moderne næringsliv i Norge bygges ikke med gammeldagse maktstrukturer og sentralisering, men med tillit til de som skal gjøre jobben, med smart bruk av ny teknologi, og med en fornuftig og miljøvennlig ressursbruk. I næringspolitikken skal vi prioritere maktfordeling, forskning, kompetanse og innovasjon.

SVs næringspolitikk er basert på fire prinsipper:

Produksjon i stedet for spekulasjon: Vi skal skape ekte verdier, ikke skumme fløten av andres arbeid. Da får vi en industri som varer og stabile arbeidsplasser. Naturressursene skal være i fellesskapets eie, til glede og nytte for de mange og ikke de få, og bidra til verdiskapning i hele landet. Vi må hindre utflagging av viktig industri, og bruke egen industri til å utvikle et nullutslippssamfunn. Norge skal videreforedle produkter gjennom høyproduktiv industri, og i mye mindre grad enn i dag være en råvareeksportør. Erfaring fra store teknologiske sprang viser at staten har stor evne til å ta risiko, utvikle infrastruktur og kunnskap for langsiktig verdiskaping, som private selskaper ikke klarer. Dette er helt avgjørende for innovasjon, utvikling og omstilling.

Kunnskap og kompetanse: Fagbevegelsens kamp for anstendig lønn og trygt arbeid har gitt oss det forpliktende samarbeidet mellom fagbevegelsen, næringslivet og myndighetene, med et høyt lønnsnivå med relativt små lønnsforskjeller. Det påvirker oss hver dag. Det gjør at vi kan ha et arbeidsliv der alle tør si ifra til sjefen, der alles kompetanse og dømmekraft tas i bruk, og der arbeideren og sjefen ikke lever i hver sin økonomiske verden. Det gjør oss produktive og effektive, og må beskyttes og utvikles videre. Små forskjeller er en av Norges største fordeler. I et samfunn i omstilling for å løse miljøkriser og møte teknologisk utvikling er det av særlig betydning at mulighetene for utdanning, etterutdanning og omskolering er gode. Arbeidsløshet er sløsing med ressurser.

Økologisk og sosial bærekraft: Næringslivet skal høste av ressursene innenfor naturens tåleevne, slik at fornybare ressurser opprettholdes, klimautslipp reduseres kraftig og naturmangfoldet bevares. Næringslivet skal tilby faste stillinger med et godt lønnsnivå og et godt arbeidsmiljø.

Næringsliv i hele landet: Levedyktige og varierte arbeidsplasser må finnes der vi bor, ikke der multinasjonale konsern vil at vi skal flytte. Sterke lokalsamfunn gir bedre utnytting av naturressursene, og bedre mulighet for lokalt eid næringsliv. Nærheten til ressursene gir høyere kvalitet, mindre sløsing, flere arbeidsplasser og mer demokratisk kontroll.

Kapitalismen har sterke, systembetingede, sentraliseringstendenser. Vi opplever også en brutal sentraliseringspolitikk med tvangssammenslåing av kommuner og nedbygging av velferdstilbud.

SV vil ta hele landet i bruk og gi distriktene en ny giv. Kommuner, fylkeskommuner og staten skal opprettholde og styrke en desentralisert struktur. Det må etableres miljøvennlig infrastruktur i hele landet.

Desentralisering av offentlige virksomheter, tjenester og infrastruktur vil også stimulere til nyetableringer og nye arbeidsplass i distrikts-Norge.

Statlig eierskap har spilt en viktig rolle i utviklingen av norsk næringsliv, og statens eierskap i energisektoren har vært avgjørende for norsk industriutvikling. Det statlige eierskapet må videreutvikles og tilpasses nye utfordringer. Statlig eierskap skal sikre kontroll over naturressurser og infrastruktur og bidra til å hindre utflytting av nøkkelkompetanse. Det bør også bidra til å utvikle nye nøkkelområder i et framtidsrettet næringsliv.

Vi trenger et variert næringsliv. Dette bidrar til større verdiskaping, mindre sårbarhet for svingninger i økonomien, og flere trygge arbeidsplasser.

Fisk og andre marine ressurser, dyrka jord, skog, vannkraft og vindenergi er Norges viktigste fornybare naturressurser. Mineraler er en ikke-fornybar ressurs, og Norge har flere mineraler som er etterspurt globalt.

Primærnæringene er bærebjelken i mange lokalsamfunn og garantisten for matsikkerhet. Samtidig er disse næringene en stor kilde til forurensning og utslipp av klimagasser. SV vil øke bærekraftig matproduksjon og sjølforsyning basert på norske areal- og forressurser over hele landet. Den norske landsbruksmodellen, med jordbruksavtale, importvern og markedsordninger, er avgjørende for å

oppretholde en variert bruksstruktur. Jordvern er et viktig prinsipp. Et landbruk basert på etisk dyrehold og dyrevelferd er selvsagt for SV. Havbruksnæringen må gjøres økologisk bærekraftig og eierskapet må spres.

Havet har i alle tider tilhørt oss alle. Dette er i ferd med å snu. Retten til å fiske samles på stadig færre hender. Noen få redere og finansinstitusjoner tar stadig større kontroll. Prisen for å komme inn i fisket blir stadig høyere. Ungdom som vil bli fiskere har ikke råd. Kystsamfunn med lange tradisjoner og fantastisk fiske utenfor stuevinduet må plutselig bare se på at andre høster av havet og tjener pengene. SV mener at havet skal tilhøre folket, og at de marine ressursene skal komme kystsamfunnene til gode. Det grønne skiftet krever en mer effektiv og renere mineralindustri for både utvinning og foredling. Norges geologiske ressurser på land og på havbunnen blir viktige i en global sammenheng.

Teknologisk utvikling

Teknologisk utvikling og teknologisk innovasjon har vært normaltstanden i verden i lange tider. Hver generasjon utvikler nye muligheter til å løse våre felles utfordringer, skape tryggere og bedre liv, og løse miljøproblemene. Teknologisk utvikling kan både brukes i det godes tjeneste, og til ødeleggelse. Det er hvordan samfunn styres og utvikles, som avgjør teknologiens bruksområder, muligheter og begrensninger.

Vår tids teknologiske utvikling skjer hurtig, og samtidig som ulikheten øker i mange av verdens land. Men teknologiutvikling fører ikke i seg selv til økte forskjeller i makt og rikdom, eller at arbeidskraft blir overflødig. Det meste av vår velstand er bygd på nettopp teknologisk utvikling og effektivisering, og med gode fellesskapsløsninger og økonomiske virkemidler som har fordelt gevinstene av effektiviseringen. Dette har frigjort ressurser og arbeidskraft som har kunnet løse flere nye oppgaver til beste for samfunnet.

Robotisering og automatisering kan innebære at folk får mulighet til mer meningsfylt arbeid, mindre fysisk slit og kortere arbeidsdager. Uten politisk styring kan likevel utviklingen i stedet føre til at mange mennesker mister jobben. Automatisering må brukes for å oppnå bedre fordeling av arbeidet, utvikling av nye tjenester og løsninger, og arbeidstidsreduksjon.

En stor og omfattende omveltning i økonomi og produksjon er bruk og prosessering av data. Mulighetene det gir menneskeheten til å løse nye problemer er store og vanskelige å forutse. Hastigheten i denne typen teknologisk utvikling gjør både demokratisk debatt om, og regulering av, teknologien krevende.

Hvem som kontrollerer og bearbeider data om våre liv, kan også være av avgjørende betydning for personvernet, og for muligheten til å fungere i et fritt demokrati og ha tilgang til universelle tjenester, og dypest sett for hvor fritt hver og en av oss kan utvikle seg. Det er derfor viktig at alle persondata og sensitive data som det offentlige forvalter om norske borgere skal sikres mot alle typer angrep og misbruk, og at alle brudd på lovverket straffeforfølges i Norge.

Et klasseskille i tilgang til informasjon kan true demokratiet. SV mener det bør være en menneskerett å ha tilgang til informasjon. Det inkluderer tilgang til internett og digitale informasjonsressurser.

Informasjon og kunnskap som vare har den verdien at den ikke svekkes gjennom deling, men at deling kan være med å utvikle ny kunnskap.

I dag har en kombinasjon av politisk utvikling, smutthull i internasjonale lovverk, og nye tekniske løsninger, gjort det mulig å samle gevinsten av teknologisk utvikling på stadig færre hender. Noen få multinasjonale selskaper opparbeider seg voldsomme overskudd som før ville vært fordelt på ulike deler av samfunnet. Vi må både søke å utvikle nasjonale alternativer til de internasjonale data-gigantene, og sørge for at internasjonale lovverk hindrer skatteflukt og misbruk av informasjon.

SV vil arbeide sammen med fagbevegelsen, miljøbevegelsen og industrien for å bruke kunnskap og teknologi til å løse samfunnets største utfordringer. Vi vil fremme teknologiske løsninger som bidrar til sosial og miljømessig bærekraft og legger grunnlaget for en fortsatt velferdsutvikling.

For SV er det et viktig prinsipp å legge til rette for deling av kunnskapskilder, det vil si å forsvare vanlige folks mulighet til å bruke og videreutvikle digitalt innhold og hindre internasjonale monopoler. SV vil arbeide for en informasjonsallmenning der intellektuelle produkter kan deles til ikke-kommersielle formål gjennom åpen tilgang, fri programvare og annen deling. SV går mot tekniske restriksjoner som begrenser bruken av opphavsrettslig materiale mer enn det som er lovfestet. Samtidig må opphavspersonenes rettigheter sikres, og det må etableres ordninger som gjør at en større andel av fortjenesten tilfaller opphavspersonene på bekostning av kommersielle aktører.

Skal vi beholde folkelig oppslutning rundt velferdsstaten må vi effektivisere sakshåndtering på alle plan i offentlig sektor. SV vil jobbe for å erstatte all papirbasert arbeidsflyt i det offentlige. Dette vil drastisk forbedre kommunikasjonen mellom offentlige enheter og ikke minst til innbyggerne.

Teknologiutviklingen stiller oss også overfor nye teknologier i et svært høyt tempo. Kunstig intelligens, nanoteknologi, genteknologi og mange andre innovasjoner stiller oss overfor nye valgmuligheter og etiske utfordringer. Det fundamentalt ukjente med mange av disse utfordringene krever årvåkenhet og tilpasningsevne i et tempo vi hittil ikke har hatt behov for. Ingen kan vite nøyaktig hvilke utfordringer disse og lignende teknologier vil bringe med seg før vi møter dem, men det er essensielt å forberede samfunnet på en hurtigere endringstakt. Både lovverk og samfunnsinstitusjoner må innrettes slik at vi raskt kan forstå og forholde oss til de situasjonene som kan oppstå. Gjør vi ikke det, vil vi kunne miste kontrollen på område etter område, både over utviklingstakt og -retning, til den overordnede opplevelsen av å ha et samfunn med et felles verdigrunnlag og felles møteplasser går tapt. Teknologiens kapasitet for å fragmentere demokratisk styring kan på denne måten i verste fall bli en reell trussel mot vår samfunnsorden. Men det er politikk, og ikke teknologi, som avgjør hvordan samfunnet vil utvikle seg.

Kunnskap og forskning

Kunnskap er kilde til innsikt, dannelse, verdiskaping og maktutjevning. Vi vokser som land og som mennesker ved å vite og forstå mer. Norges viktigste formue er menneskers kunnskaper og arbeidsevne. SV vil derfor satse på utdanning og opplæring, utvikling og forskning. Dette er sentrale investeringer i utvikling av næringsliv og offentlig sektor.

SV prioriterer barnehage og skoler med høy kvalitet, rom for alle og kompetente ansatte. Det er viktig for alle barn å få utvikle sine evner og talent. Ved siden av å tilegne seg teoretiske og faglige perspektiver og ferdigheter, vil SV at barn og unge skal få utfolde seg kreativt, kunne tenke kritisk og samarbeide med andre mennesker.

Kvaliteten på fagutdanningen er helt sentral for et konkurransedyktig næringsliv i Norge. Det er en sentral samfunnsoppgave å sørge for at alle får muligheten til å fullføre videregående opplæring. Dette inkluderer læreplaner på yrkesfag. SV vil systematisk jobbe for å heve statusen til fagutdanningen for å sikre rekruttering og redusere status- og identitetsforskjeller mellom akademisk og praktisk utdanning.

SV går inn for en variert og helhetlig skoledag som kombinerer fag, fysisk aktivitet, mat og andre praktiske, sosiale og estetiske aktiviteter. Frafall i opplæring må bekjempes med tidlig innsats, tydelige forventninger og tettere oppfølging. En mer praktisk skole med flere, kompetente ansatte, en styrket lærlingordning i tett samarbeid med næringsliv og offentlig sektor og sikring av alternative utdanningsveier er viktig.

Grunnforskning er viktig for å styrke vår forståelse av oss sjøl og verden, for å utvikle samfunnet videre og danner grunnlaget for framtidig verdiskaping. SV vil sikre at det er tilstrekkelige ressurser til grunnforskning. Prinsippet om forskningens frihet må vernes. Samtidig ønsker SV at det skal forskes mer på de viktigste utfordringene for samfunnet, for eksempel klimaspørsmål og utvikling av velferdsstaten. Dette må gjenspeiles i forskningspolitikken.

Universitets-, høyskole- og fagskolesektoren har en viktig rolle i samfunnet. Den skal gi lik rett til utdanning, arbeidskraft som samfunnet trenger og bidrag til kunnskapsbasert offentlig debatt. Universiteter, høyskoler og fagskoler må være offentlig finansiert og bygge på et bredt kunnskaps- og læringssyn. SV vil ta et oppgjør med New Public Management-tankegangen både i denne og andre sektorer.

En desentralisert universitets- og høyskolestruktur sikrer mulighet til høyere utdanning i hele landet, og bidrar til å bygge kunnskaps- og forskningsmiljøer med regional forankring. Studenter og akademisk ansatte gjør et samfunnsnyttig arbeid ved å tilegne seg og utvikle kunnskap, og må gis gode arbeids- og læringsforhold. Samfunnet må legge til rette for gode boforhold og lånevilkår slik at alle sikres reelle muligheter for høyere utdanning.

Infrastruktur

En framtidsrettet og distriktstilpasset næringspolitikk må kombineres med en satsing på infrastruktur som reduserer tidsbruk og transportbehov. Det er en offentlig oppgave å bidra med nødvendig infrastruktur og store investeringer, som bygging av jernbane, kollektivtrafikk, veier, ferjer, havner, flyplasser og infrastruktur for elektronisk kommunikasjon. Dette er viktige områder for samfunnsutviklingen som må ses i sammenheng med hverandre. Det krever demokratisk styring og utbyggingen kan derfor ikke overlates til markedskreftene.

SV mener at Staten skal ha en aktiv rolle i å fremme utvikling av fri og åpen programvare. Programvare som er utviklet i offentlig regi skal gjøres tilgjengelig som fri og åpen programvare og kildekode slik at den videreutvikles i samarbeid og tas i bruk av hvem som helst.

SV mener at offentlig eierskap innen kollektivtransport er nødvendig for å sikre god samhandling og gode tilbud innen transportsektoren. I tillegg mener SV det må legges vekt på å utvikle tilpassede transporttilbud i tynnere befolkede områder.

4. Feminisme – frigjøring og likestilling

SVs mål er et samfunn der kjønn ikke begrenser folks frihet. Alle mennesker skal ha like muligheter i samfunnet, uavhengig av kjønn, seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk.

Norge er et av verdens mest likestilte land. Det er ikke tilfeldig, men skyldes den innsatsen venstresiden og kvinnebevegelsen i Norge har lagt ned gjennom mer enn hundre år. Kvinner i Norge har i dag rettigheter og muligheter de fleste kvinner i verden ikke har. Men det er fortsatt langt igjen før et likestilt samfunn er oppnådd.

SV er et feministisk parti. Det betyr at vi erkjenner at kvinner undertrykkes politisk, sosialt og økonomisk – og at vi vil gjøre noe med det. Kvinner er underrepresentert i maktposisjoner, kvinner eier mindre og tjener mindre enn menn. Det skyldes patriarkalske strukturer i samfunnet som holdes oppe av tradisjon, kultur og økonomi. En viktig del av den feministiske kampen er kampen for alle menneskers frihet fra begrensende kjønnsroller, og SV vil bekjempe all diskriminering av seksuelle orienteringer, kjønnsuttrykk og kjønnsidentiteter. Både kvinner og transpersoner møter diskriminering på bakgrunn av kjønn i samfunnet. SV inkluderer derfor transpersoner i vår feminisme og fordømmer alle former for transfobi. SV er tilhenger av å ta i bruk radikale virkemidler for å endre strukturene som opprettholder kjønnsmakten i samfunnet, herunder kvotering av kvinner til maktposisjoner.

Norge har et av Europas mest kjønnsdelte arbeidsmarkeder. Samtidig har tradisjonelle kvinneyrker vesentlig lavere status og lønn enn tradisjonelle mannsyrker. Kvinner tjener i gjennomsnitt mindre enn menn, jobber oftere deltid og er oftere ansatt i midlertidige stillinger. Mange kvinner er økonomisk avhengige av partneren sin. I tillegg gjør kvinner fortsatt de fleste ulønnede oppgavene i familien.

Økonomisk selvstendighet er nøkkelen til kvinnefrigjøring. Kampen for likelønn og lovfestet rett til heltidsarbeid må derfor være en bærebjelke i det feministiske arbeidet.

Arbeidslivet må legges til rette slik at det er enkelt å forene arbeid og barneomsorg. Kortere arbeidsdag må være ett mål i dette arbeidet. Samtidig må omsorgen for barn fordeles likere mellom mødre og fedre. Menns rett til permisjon må styrkes, og samfunn og arbeidsliv må endres slik at både menn og kvinner tar del i omsorgen for barn. SV vil arbeide for permisjonsordninger og andre velferdstiltak som bidrar til økt likestilling i familien.

En inkluderende feminisme tar innover seg flere perspektiver. Kjønn, funksjonsnivå, klassetilhørighet, rasisme eller diskriminering på grunn av seksuell orientering eller kjønnsidentitet, innebærer ulike former for undertrykking, som ofte krysser og forsterker hverandre. Kvinner med innvandrerbakgrunn står ofte i en særskilt vanskelig situasjon sammenlignet med majoritetsbefolkningen. Det viktigste er at det legges til rette for at kvinner med innvandrerbakgrunn oppnår økonomisk selvstendighet slik at de kan ta egne valg. I dette arbeidet er det nødvendig med særskilte ordninger som øker sysselsettingen blant kvinner med innvandrerbakgrunn, men det er

også viktig å ta innover seg at det i tillegg finnes utfordringer som ikke like ofte er tilstede hos andre kvinner.

Kvinner er overrepresentert blant verdens fattige. I mange land foregår fortsatt en systematisk, formell diskriminering av kvinner. Mange kvinner har ikke makt og myndighet over egen kropp og seksualitet, og får ikke muligheten til arbeid og utdanning. Samtidig vet vi at kvinnene ofte er nøkkelen til utvikling i fattige land. SV vil styrke kvinners rettigheter i internasjonal politikk.

Kjønnsrollene som gutter og jenter vokser opp med er en viktig del av grunnlaget for kjønnsmakten i samfunnet. Skolen og barnehagen må bidra til å bryte ned disse kjønnsrollene. For SV er målet å bli kvitt alle forventninger og fordommer basert på kjønn fordi de stenger for menneskers livsutfoldelse og frihet. Økt vekt på utseende og kropp rammer spesielt unge jenter, men virker begrensende på alle mennesker. Forventninger knyttet til kropp og utseende bidrar til usikkerhet, ufrihet og kjøppepress. En egen skjønnhetsindustri tjener enorme summer på kosmetiske operasjoner og skjønnhetsprodukter. SV vil bekjempe dette skjønnhetstyranniet.

Det mest ekstreme utslaget av maktforholdet mellom menn og kvinner kommer til uttrykk gjennom menns vold mot kvinner. Dette er et alvorlig samfunnsproblem i vårt land og internasjonalt. Vold mot kvinner og barn brukes systematisk som våpen i konflikter. I Norge ser vi at nåværende eller tidligere partnere ofte begår voldshandlingene. Det må en langt større og mer systematisk innsats til fra samfunnets side for å bekjempe denne volden. På samme måte må seksuell trakassering av kvinner ses som et samfunnsproblem, og ikke som et problem for den enkelte kvinne.

Prostitusjon er et uttrykk for maktforhold som gjør menneskers kropp og seksualitet til en salgsvare, samt en tung drivkraft for menneskehandel.

Menneskehandel er blitt en milliardindustri på linje med våpenhandel og narkotikaomsetning. Det er en trussel mot menneskeverdet når kroppen blir redusert til en vare som kan kjøpes for penger. Derfor arbeider SV mot porno, prostitusjon og strippeklubber.

SV vil bekjempe alle former for overgrep og alt annet misbruk av barn.

SV mener alle skal ha samme rettigheter og muligheter, og vil bekjempe all diskriminering, vold og trakassering, på grunnlag av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. SV krever at det åpnes for et tredje kjønn. Vi ønsker å avskaffe Rikshospitalets behandlingsmonopol på kjønnsbekreftende behandling av transpersoner. Norge må være en pådriver i det internasjonale arbeidet for å styrke rettighetene og bedre livsvilkårene for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner.

5. Global rettferdighet

Verden har ressurser nok til at alle mennesker kan leve godt, men disse er fordelt på en grovt urettferdig måte. Det er uholdbart at barn dør fordi de ikke har tilgang på rent vann og at vi belaster jorden så hardt at økosystemet mange steder er i ferd med å kollapse.

For å få en rettferdig og fredelig verden trengs en radikal omfordeling av makt og ressurser, et forbruk som ikke ødelegger miljøet og en økonomi underlagt demokratisk styring. Det er viktigere enn noen gang å kjempe for at hensynet til mennesker og miljø settes foran den økonomiske elitens krav til profitt.

Kreftene som stritter mot demokratisering og utjevning er sterke. Endring er bare mulig gjennom politisk og faglig organisering, og solidarisk kamp på nasjonalt og globalt nivå. Internasjonal solidaritet er en forutsetning for å løse både miljøkrisa og ulikhetskrisa.

En tøylesløs kapitalisme er verken økologisk, økonomisk eller sosialt bærekraftig, og gir sterk maktkonsentrasjon hos store, multinasjonale konserner. Konsentrasjon av privat eierskap til kapital er kilden til mye av forskjellene i samfunnet. Det er derfor nødvendig å finne former for samfunnsmessig styring som setter strengere rammer for kapital og ressursforvaltning på viktige områder. Privat eierskap til viktige samfunnsgoder er problematisk og må utfordres. Bare slik kan vi få en mer demokratisk økonomi.

Mindre regulering av kapitalen har medført en omfattende global omstrukturering av produksjonen. Store deler av industriproduksjonen i de rike landene er blitt flyttet til land med billigere arbeidskraft og lavere miljø- og sikkerhetsstandarder. Samtidig går pengestrømmen motsatt vei i form av kapitalflukt og økt profitt. Dette er penger som burde finansiert grunnleggende velferdsgoder for alle mennesker.

De multinasjonale selskapene har stått i spissen for denne utviklingen, og et relativt lite antall selskaper dominerer nå store deler av internasjonal økonomi. Kamp om å tiltrekke seg investeringer, sammen med manglende politisk regulering, gjør at disse selskapene langt på vei kan diktere politikkens handlingsrom i ulike land. Dette fører til en massiv forskjellsutvikling, der forskjellene øker både mellom land og internt i land.

Mange land preges i dag av massearbeidsledighet, fattigdom og kollaps i tilliten til det politiske systemet. De siste årene har høyreekstreme og ytterliggående religiøse grupper kommet på offensiven. Den beste medisinen mot dette er politiske løsninger som sikrer verdige liv og trygge jobber for folk flest. Dette må alltid stå i sentrum for vår politiske kamp. SVs internasjonale mål og krav skal legge til rette for at folk skal kunne kjempe for trygge jobber og verdige liv i alle land, og at klimaproblemene møtes med både lokale, nasjonale og globale svar.

Vi vet at de største globale utfordringene kan løses, for vi har gjort det før. Levealderen har økt, flere jenter får utdanning, vaksineprogrammer har utryddet sykdommer, og diktatorer har blitt styrtet, men ingenting har skjedd uten politisk kamp.

Omfordeling og demokratisering av internasjonal økonomi

For å ha demokrati må makten ligge hos folket. I dag har konsentrasjonen av rikdom hos enkeltpersoner og -selskaper vokst seg så stor at det utgjør en alvorlig trussel mot verden.

Den nyliberalistiske ideologien som ligger bak denne utviklingen er ikke forenelig med små forskjeller og rettferdig fordeling. SV mener denne utviklingen bare kan snus ved radikale endringer i verdensøkonomien. Markedsdominansen i store deler av verden er en trussel mot både demokrati, arbeideres rettigheter, miljø og i siste instans mot fred og utvikling. Vårt mål er internasjonale økonomiske institusjoner og regler som sikrer en utvikling mot en fredelig, bærekraftig og rettferdig verden. Menneskers behov og ønske om å styre egne liv må settes foran den økonomiske elitens interesser.

SV vil jobbe for en strengere regulering av finansnæringen ute og hjemme. Spekulasjonsøkonomien truer velferden i mange fattige land, og SV vil jobbe for internasjonal beskatning på finanstransaksjoner og transport som kan bidra til å finansiere utvikling og klimatiltak i fattige land. Norge må bli et foregangsland ved selv å innføre slike skatter og avgifter.

I dag går de store pengestrømmene fra de fattige til de rike. De store og økende forskjellene mellom rike og fattige må bekjempes både mellom land og innad i land. For å skape bærekraftig utvikling og global omfordeling trengs store endringer i verdens økonomiske strukturer. Åpenhet om internasjonale pengestrømmer er en forutsetning for å stoppe ulovlig kapitalflukt ut av fattige land, som i omfang er mange ganger større enn utviklingsbistanden. Skatteparadis må bekjempes, og selskaper må pålegges å rapportere investeringer, virksomhet, inntekter og skatt for hvert land de opererer i.

Stor gjeldsbyrde skaper avhengighet og skeive maktforhold mellom låntaker og utlåner. Det trengs internasjonale prinsipper for ansvarlig långivning og låneopptak som kan hindre nye gjeldsfeller. Illegitim gjeld må slettes.

I FN møtes alle verdens land. SV ønsker et styrket og mer demokratisk FN og at flere internasjonale avgjørelser flyttes til organer i FN-regi. Med en stadig friere flyt av kapital, varer og tjenester følger en konsentrasjon av makt og penger i store internasjonale selskaper. Internasjonale institusjoner fremmer liberalisering av verdensøkonomien, noe som rammer utviklingslandene hardest. Disse institusjonene domineres også av de rikeste landene, og de fattigste har liten innflytelse i prosesser som legger sterke føringer for økonomisk utvikling.

Internasjonale handelsavtaler fremforhandles ofte i hemmelighet og kan inneholde betingelser som reduserer staters mulighet til å beskytte miljø, arbeidstakerrettigheter og offentlig velferd. Disse avtalene forsterker ulikheten i makt mellom rike og fattige land, og de truer også enkelte staters mulighet til nasjonal suverenitet og råderett over egen utvikling. Skal makten til de globale konsernene utfordres, kreves en sterkere global motmakt. Den må skapes gjennom fagorganisering,

internasjonalt faglig samarbeid og en mobilisering for politisk styring av kapitalen både på nasjonalt og internasjonalt nivå.

For å støtte arbeidet for en mer rettferdig økonomisk verdensorden vil SV arbeide for handelsregler som gir utviklingslandene politisk handlingsrom og som ivaretar interessene til landenes befolkning. SV vil arbeide mot handelsavtaler med investeringsbeskyttelse, som gir private selskaper og utenlandske investorer mulighet til å saksøke stater for tapt fortjeneste grunnet politiske vedtak. Slike avtaler innskrenker landenes politiske handlingsrom og utfordrer grunnleggende demokratiske prinsipper. Handelsreglene må ikke frata fattige land virkemidler som har vært sentrale i vår egen utvikling, som konsesjonsregler, hjemfallsrett, krav til lokalt innhold ved investeringer og mulighet til å subsidiere og tollbeskytte egne næringer. Det er særlig viktig at landene får muligheten til å bygge opp et mer variert næringsliv med mer avansert vare- og tjenesteproduksjon, der arbeidstakernes rettigheter er ivaretatt.

Matproduksjon må i størst mulig grad baseres på lokale ressurser, og må kunne skjermes mot å bli utkonkurrert av subsidierte landbruksprodukter fra rike land.

Utviklingsbistanden fra rike land må økes, og innrettes på en måte som kan bidra til å øke de nasjonale inntektene. Slik kan en bidra til at bistanden på sikt blir overflødig. Både stat-til-stat bistand og bistand til multilaterale organisasjoner og sivilt samfunn, må brukes på en måte som bidrar til bærekraftig utvikling og styrking av demokratiet i mottakerlandene. Støtte til klimatiltak må komme i tillegg til eksisterende bistand.

Internasjonale miljøutfordringer

SVs mål er et økologisk, økonomisk og sosialt bærekraftig samfunn. Det er et samfunn der makt og ressurser er rettferdig fordelt, der konflikter løses fredelig og der naturen ikke overbelastes.

Det er fullt mulig å skape et slikt samfunn, men det krever dyptgripende endringer i måten vi organiserer samfunnet på.

Naturen skal tas vare på fordi vi som mennesker er avhengig av den, men også fordi den har verdi i seg selv. Et rikt naturmangfold er vår viktigste ressurs og sikrer oss mat, medisiner, materialer og livskvalitet.

Naturressursene er begrensede ressurser som må sette rammene for all økonomisk aktivitet. Jordas ressursgrunnlag trues nå av et økonomisk system som ikke tar hensyn til miljøet. Kapitalismens tvang til vekst ødelegger ressursgrunnlaget og overbelaster naturen, samtidig som den reduserer menneskene til forbrukere. Kostnadene ved ødelegging av menneskenes livsgrunnlag blir ikke tatt med i de økonomiske aktørenes regnskaper, men blir betalt av de fattige og marginaliserte, og skjøvet over på framtidige generasjoner. Skal vi løse klimaproblemene og bevare artsmangfoldet, kreves det en fundamental omlegging der økologiske grenser og hensynet til mennesker og miljøet er styrende for økonomien.

Skal vi få til denne omleggingen er det helt nødvendig å forstå hvordan makt og økonomiske ressurser henger sammen. Sterke krefter tjener på miljøproblemene. Det rike mindretallet som

tjener på dagens forurensende og fossile økonomiske system, utgjør en alvorlig motkraft til de miljøvennlige løsningene som vil komme flertallet til gode. Økt demokratisk kontroll over økonomien er derfor en forutsetning for å oppnå reelle endringer i retning et økologisk bærekraftig samfunn.

Klimaendringer er sammen med global fattigdom og skjev fordeling den største utfordringen menneskeheten står overfor. Menneskelig aktivitet har økt andelen klimagasser i atmosfæren med over en tredel. Det betyr at havet stiger, at sult som følge av tørke vil sende millioner av mennesker på flukt, at tusenvis av arter vil forsvinne og at enorme verdier ødelegges.

En global temperaturøkning er allerede i gang. Vi må hindre at temperaturøkningen på jorda overstiger to grader fra førindustrielt nivå dersom vi skal unngå alvorlige, uopprettelige skader på mennesker og miljø. Det krever at de globale utslippene av klimagasser reduseres drastisk og at hensynet til klimaet må gjennomsyre alle beslutninger.

Det er en fundamental motsetning mellom klodens behov og den markedsorienterte ideologien. Klimaet og miljøet krever at vi dramatisk begrenser vår rovdrift på naturressursene.

Ingen av jordas innbyggere har større rett enn andre til å slippe ut klimagasser i atmosfæren. Men den rike delen av verden har stått for mye større klimautslipp enn mennesker i fattige land, samtidig som det er folk i fattige land som rammes hardest av klimaendringene. Dette gjør at rike land står i en klimagjeld til fattige land. De rike landene må derfor ta ansvar både for å kutte sine egne utslipp og for å finansiere utslippskutt og klimatilpasning i den fattige delen av verden. Utviklingsland må også få muligheten til å øke sin velferd, men uten å belaste miljøet slik Vesten har gjort. Først da kan vi skape klimarettferdighet.

Verdens matproduksjon må sikres mot overbeskatning av ressurser og et industrielt fiskeri og landbruk som overforbruker naturressursene. SV mener at matproduksjonen må ta vare på det biologiske mangfoldet, bidra til mindre transport av mat og begrense klimautslippene. Prinsippet om matsuverenitet må legges til grunn, slik at land på en demokratisk måte kan utforme landbrukspolitikken så den sikrer mat til landets egen befolkning. For å sikre matproduksjonen må dyrkbar jord vernes mot utbygging.

Det trengs en omfattende omprioritering av verdens ressurser for å nå målet om et bærekraftig samfunn. Et mer demokratisk samfunn med sterkere politisk styring av økonomien er derfor nødvendig for å løse miljøproblemene. De store pengene og de kloke hodene må brukes til forskning og teknologiutvikling som styrer samfunnet i økologisk retning. Samfunnsplanleggingen må styrkes slik at viktige sektorer som transport, industri og landbruk tar hensyn til miljøet. Da må makt flyttes fra store selskaper og over til demokratiske organer som kan ta beslutninger til det beste for mennesker og miljø. Slik henger miljøkampen nøye sammen med kampen for utjamning og demokrati.

En fredelig verden

SVs internasjonale arbeid er forankret i fredsbevegelsen, menneskerettighetsbevegelser og arbeiderbevegelsen. Det er både i Norges interesse som et lite land, og en felles interesse for folk flest i alle land, at det finnes internasjonale regler og institusjoner for å sikre fred og sikkerhet,

samtidig som flest mulig avgjørelser tas nært folk for å sikre demokrati og folkestyre. Dette er styrende for SVs internasjonale arbeid.

De siste årene har verden mange steder blitt mer utrygg. Respekten for internasjonale spilleregler er svekket. Gang på gang ser vi at stormaktene velger alenegang fremfor å slutte opp om internasjonale avtaler, tyr til maktbruk i strid med folkeretten, og gjør internasjonal politikk mindre forutsigbar. NATO rustet offensivt opp og er en viktig aktør for å sikre at de rikeste landene kan ta i bruk både økonomiske og militære virkemidler for å ivareta sine interesser. Utviklingen mot en ny kald krig med ny atomopprustning er bekymringsfull. Norsk basepolitikk må stå fast: ingen atomvåpen eller stasjonering av utenlandske styrker på norsk jord i fredstid.

Klima, rettferdig fordeling og fred står fram som tre globale utfordringer som er tett vevet sammen. SV vil styrke internasjonalt samarbeid, menneskerettigheter, internasjonale avtaler og institusjoner som forvalter dem. Mot stormakters alenegang trengs sterke fellesskap mellom mindre land, slik at flertallet av verdens stater kan bestemme mer enn vår styrke hver for seg skulle tilsi. SV ønsker en reformering og revitalisering av FN. Mindre land må stå sammen om å bruke diplomatiske og økonomiske sanksjonsmuligheter for å styrke internasjonale institusjoner og vanlige menneskers rettigheter. SV åpner for å bruke boikott og sanksjoner i situasjoner hvor andre diplomatiske, politiske og mellomfolkelige virkemidler har vist seg utilstrekkelige.

SV er et fredsparti. SVs utgangspunkt er at konflikter skal bli løst med ikkevoldelige midler. SV tar avstand fra all bruk av militærmakt som ikke er hjemlet i FN-pakten og stormakters og andre makters misbruk av egen militære makt for å fremme egne interesser.

Som fredsparti vil SV alltid arbeide for militær nedrustning. Verdens atomvåpenarsenaler utgjør en stor trussel mot fred og sikkerhet. Spredning av atomvåpen og utvikling av nye typer atomvåpen kan få katastrofale konsekvenser. Norge må ta aktivt del i arbeidet for atomnedrustning. Forbudet mot produksjon, bruk og handel med landminer, klasevåpen, kjemiske og biologiske våpen må styrkes, og overvåkningsmekanismene må ha myndighet til å etterforske bruk og ansvar når forbudet brytes. Det må innføres et internasjonalt forbud mot bruk av utarmet uran i våpen. Norge bør ta initiativ i NATO for at organisasjonen skal gå bort fra doktrinen om førstegangsbruk av atomvåpen.

Terrorismens mål er å skape frykt og utrygghet, og utøves både i statlig og ikke-statlig regi. Innenfor rammene av demokratisk kontroll, menneskerettigheter og personvern, vil SV arbeide for nødvendige beredskapstiltak mot terroraksjoner. Ulike former for terror krever internasjonalt samarbeid om å bekjempe faktorene som skaper grunnlag for ekstremisme og terrorisme.

SV støtter okkuperte land og undertrykte folk i deres kamp for frihet og demokrati. Konflikter innad i land og væpnet vold tar livet av langt flere mennesker enn krig mellom land. FN må engasjere seg langt sterkere i disse konfliktene. Utvikling, forebygging og rettferdige og langsiktige fredsprosesser kan bidra til å hindre krig og starte en fredelig utvikling.

Internasjonal organisering

I møte med klimakrisa, verdens fattigdom og brudd på menneskerettigheter ser vi et stort behov for internasjonalt samarbeid basert på forpliktende avtaler mellom land.

Den globale miljøforvaltningen er fragmentert og svak. SV arbeider for å styrke det internasjonale miljøarbeidet slik at verdenssamfunnet kan settes i stand til i fellesskap å løse de globale miljøutfordringene, som farlige klimaendringer og masseutryddelse av plante- og dyrearter.

Globale utfordringer som klimaendringer, menneskerettighetsbrudd, skeivfordeling og fattigdom, krig og konflikt må møtes med både styrking av demokrati og folkestyre innad i hvert enkelt land, og med forpliktende internasjonalt samarbeid. Genèvekonvensjonene og FNs menneskerettighetserklæring er eksempler på gode overnasjonale regler som, på tross av sine mangler, beskytter friheten til enkeltindivider og dermed er med på å styrke folks fundamentale demokratiske rettigheter. Slike ordninger er nødvendige for å få til effektive tiltak raskt nok for å imøtegå noen av vår tids største utfordringer.

SV stiller seg derimot skeptisk til overstatlighet der denne trekker beslutninger lenger bort fra befolkningen og dermed svekker deres demokratiske rettigheter. Dette gjelder blant annet EUs overnasjonalitet der beslutninger av avgjørende betydning for de enkelte lands samfunnsorganisering tas lengst mulig unna folket. Overnasjonale ordninger av denne art er et dobbelt onde. Folkestyret svekkes og blir erstattet med en nyliberalistisk økonomisk orden som verken er demokratisk eller forenlig med sosialismens mål og verdier.

Norsk utenrikspolitikk

SV mener norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk må bygge på kamp for global rettferdighet, løsning på miljøproblemene, nedrustning, fredelig konfliktløsning, menneskerettigheter og demokrati. Vi må ta ansvar for egen sikkerhet og stabilitet i våre nærområder.

Disse målene må gjennomsyre våre internasjonale engasjement både når det gjelder økonomi, politikk, diplomati, lovgivning, avtaleverk og øvrig internasjonal tilknytning og samhandel. Det innebærer en vesentlig reorientering, bort fra angrepskriger med NATO, bort fra nyliberalistisk økonomi, og med en sterkere vektlegging av internasjonal solidaritet. Norge skal være en klar stemme, som gir utvetydig uttrykk for vår forståelse av hvilke løsninger som gir en bedre verden. For et lite land som Norge er det viktig at internasjonal lovgivning regulerer globale relasjoner, i motsetning til at den sterkeste parten får definere i hvilken retning demokrati, miljøpolitikk, sikkerhetspolitikk og teknologi utvikler seg.

Vi må prioritere myke maktmidler som diplomati, økonomiske og politiske virkemidler, samt vår troverdighet som et utviklet og godt land, til å minske forskjellene mellom fattige og rike. I utenrikspolitikken må frihet og menneskerettigheter ha forrang foran norske selskapers økonomiske interesser.

Vi må bidra til å styrke brede folkelige bevegelser, fagforeninger, demokratiforkjempere, kvinnesaksforkjempere og andre som jobber for å styrke menneskerettigheter og minske forskjeller. Videre betyr det å legge press på bedrifter, organisasjoner og nasjoner som svekker disse kreftene, og som bidrar til økt ulikhet og urett. Det kan også bety at vi må innføre lovgivning som er strengere enn resten av verden, for eksempel for å hindre internasjonal økonomisk kriminalitet, og for å drive fram bedre internasjonale lovverk som kan hindre grunnleggende problemer som skatte- og kapitalflukt.

Norge må også være klar på at handelsavtaler må innrettes asymmetrisk. Fattige land med dårlig utviklet teknologi og produksjon må ha anledning til å begrense import til de selv har utviklet et konkurransedyktig hjemmemarked. Frihandel, i betydningen symmetriske avtaler for gjensidig fjerning av handelshindringer, bør kun brukes mellom likeverdige land eller områder. I motsatt fall vil den sterkeste partens overlegne posisjon kunne misbrukes til å forsterke eksisterende skjevheter og hindre utvikling av de landene som trenger det mest.

For Norges egen del bør handelsavtaler aldri innebære suverenitetsavståelser eller lovendringer som svekker arbeiderrettigheter, offentlig velferd, beredskap, helse- og sikkerhet eller øker forskjellene. Vår videre utvikling må gå i samme retning som arbeiderbevegelsen har kjempet for de siste hundre årene: Mot mer demokrati og mindre forskjeller, med menneskerettigheter og bærekraft som absolutte minstemål.

Norge er en del av Europa, og har felles interesse med alle land i Europa av en fredelig sameksistens basert på handel, samarbeid og menneskerettigheter. Disse verdiene står i motsetning til overnasjonale avtaleverk som undergraver suverenitet og muligheten til å ivareta eget demokrati, arbeiderrettigheter og miljø. Norge er i dag tilsluttet EØS-avtalen. Denne avtalen er dynamisk, og medfører en kontinuerlig strøm av direktiver og forordninger som hver for seg, men spesielt i sum, undergraver norsk suverenitet og demokrati ved at politisk makt overføres til EU. Gjennom EØS-samarbeidet trues faglige rettigheter direkte, ved forsøk på overstyring av norsk arbeidsmiljølovgivning og norske tariffavtaler, og når arbeidsinnvandring kun skjer på arbeidsgivernes premisser. Seriøst næringsliv taper i konkurransen mot useriøse aktører. Uten mulighet til å regulere arbeidsinnvandring kan en ikke være sikker på å lykkes i kampen sosial dumping og annen arbeidslivskriminalitet. Norske handelsinteresser kan ivaretas med en alternativ avtalestruktur som vil gi norske borgere tilbake kontrollen over lovgivning og samfunnsutvikling. SV arbeider derfor for å få erstattet EØS-avtalen med en handelsavtale som er omfattende nok til å sikre norsk markedstilgang til Europa, og samtidig sikrer norsk selvråderett.

EUs kjerneverdier, «de fire friheter», innebærer en prioritering av frihandel som går på tvers av arbeidstakeres interesser, vanskeliggjør global rettferdighet, og underordner miljøkampen gjennom målsetningen om vekst og avkastning. Prinsippene for EUs indre marked er i strid med den norske modellen og med vårt ansvar for fremtidige generasjoner. SV er mot norsk EU-medlemskap.

SV vil forsvare kravet om ¾ flertall på Stortinget for å avgi suverenitet. I spørsmålet om medlemskap i EU er det også et krav om flertall i en folkeavstemming.

I tillegg til politiske og diplomatiske virkemidler, handelsavtaler og sikkerhetspolitiske disposisjoner, har Norge en unik utenrikspolitisk kapasitet i Statens Pensjonsfond Utland (SPU). At det norske folk i fellesskap eier en betydelig andel av verdens produksjonsmidler innebærer i seg selv et stort dilemma, og et betydelig ansvar, som en må forholde seg aktivt til. Dette eierskapet må brukes til beste ikke bare for framtidige norske generasjoner, men på en ansvarlig måte for verden.

Norsk sikkerhetspolitikk

Nedrustning er et sentralt steg på veien mot fred. Norge må slutte opp om det internasjonale nedrustningsarbeidet, som traktaten om atomnedrustning. Videre må Norges bidra med en langt

sterkere kontroll med kjøp og salg av våpen. Det er uakseptabelt at norsk militærmateriell benyttes til undertrykking og overgrep i andre deler av verden. Norge må jobbe internasjonalt for strengere reguleringer for våpenhandel. SV mener at helautonome våpensystemer må forbys.

Hovedoppgaven i norsk sikkerhetspolitikk er å ivareta norsk land- og sjøterritorium og de sikkerhetsutfordringer som følger med dette. Økende interesse for energi- og mineralressurser og de spesielt store klimaendringene i nord, gjør Nordområdene viktigere og potensielt mer konfliktfylt. Norge må vektlegge et godt samarbeid med Russland, våre andre naboland, og landene i Arktisk råd for å forsvare et sårbart miljø, motarbeide militær opprustning og autoritært styre, samt fremme fredelig sameksistens og god ressursforvaltning i Nordområdene. Norge må aktivt fremme en sterkere respekt for folkeretten og menneskerettighetene også overfor våre naboland.

Det norske forsvarets viktigste oppgave er å sørge for sikkerhet i våre nærområder. SV ønsker et mer sikkerhetspolitisk uavhengig Norge. Det må medføre endringer i hvordan vi organiserer forsvaret vårt. Heller enn store investeringer i utstyr som først og fremst gir oss angrepsstyrke, må ressursene prioriteres til et sterkt land- og sjøforsvar for trygging av eget territorium. SV støtter norsk verneplikt som grunnlaget for et folkeforsvar.

Norges tilknytning til NATO betyr at vi blir møtt med krav om investeringer i forsvarsmateriell som ikke tjener norske interesser. Norge bør prioritere investeringer i forsvarskapasitet som styrker vår suverenitetshevdelse og territorialforsvar, og ikke i angrepskapasitet. Handelsavtaler, diplomati, politiske og økonomiske virkemidler kan brukes for å stimulere en tilsvarende innretning av andre lands forsvar. Norsk politikk må være at vi ikke griper til våpen uten å ha blitt angrepet, eller uten et utvetydig FN-mandat. Norsk deltagelse i militære operasjoner i utlandet skal bare skje etter åpen behandling i Stortinget. SV mener man må grunnlovsfeste dette kravet.

SV mener det er avgjørende at Norge utvikler en alliansepolitikk basert på felles verdier og en felles sikkerhetspolitisk forståelse. Nato-alliansen er dominert av USAs utenrikspolitiske interesser, og fungerer som et redskap for å fremme vestlige økonomiske og utenrikspolitiske interesser, mer enn en sammenslutning som skal hindre krig. Autoritære land inngår i Nato-samarbeidet. Norge må søke et sikkerhetssamarbeid basert på Norden, og inngå sikkerhetsgarantier med likesinnede naboland. SV mener Norge bør melde seg ut av NATO.

Så lenge Norge er medlem i NATO må vi påvirke alliansen i retning nedrustning, ikke minst når det gjelder kampen for et forbud mot atomvåpen. Norge må motsette seg at NATO involverer seg i internasjonale konflikter utenfor alliansens interessesfære, med mindre FN spesifikt ber om fredsbevarende styrker. Slike må i tilfelle alltid være under FN-kommando.

SV mener at internasjonale operasjoner alltid skal forutsette et FN-mandat, og være under FN-kommando. FN må, for å bevare sin relevans og påvirkningskraft, reformeres. Medlemmene av Sikkerhetsrådet må på sikt frasi seg sin vetorett, slik at organisasjonen blir demokratisk styrt, og kan fremme fred og menneskerettigheter på en effektiv måte, slik FN-pakten forutsetter.

Der det har brutt ut, eller ligger an til å bryte ut væpnede konflikter og krig, bør Norge bistå partene på alle måter for å fremme fredelig konfliktløsning. I all internasjonal kontakt skal Norge legge demokratiske prinsipper og menneskerettigheter til grunn, og øve press for at andre nasjoner gjør

det samme. Norge bør bistå med både menneskelige, politiske og økonomiske ressurser der slike kan bedre utviklingen. Alle former for norsk engasjement, bistand, handel og øvrig kontakt må vurderes ut fra det enkelte lands demokratinivå.

Et sosialistisk folkestyre

Kampen for rettferdighet og frihet for alle mennesker kan aldri avsluttes. Ingen ideologi eller samfunnsform er et mål i seg selv. SV kjemper for et sosialistisk samfunn fordi en ny samfunnsorganisering er nødvendig for å løse de store oppgavene i vår tid og sikre alle mennesker frihet og like muligheter.

Et sosialistisk samfunn kan ikke utvikles på tegnebrettet, men må formes gjennom folkelig deltakelse og politisk kamp. Et sosialistisk samfunn må innebære at klasseskiller fjernes og at godene deles for å sikre økonomisk og sosial likhet, at politikken demokratiseres for å fremme folks aktive deltakelse og at ressursene eies og kontrolleres av de som arbeider eller av fellesskapet.

Selv om samfunnets rikdom skapes av vanlige mennesker gjennom arbeid, er eiendom i kapitalistiske samfunn konsentrert i hendene på et mindretall. Den skeive fordelingen av eiendom fører til ulikhet og klasseskiller. Skal godene deles rettferdig, må arbeidslivet demokratiseres. SV ønsker en økonomi med arbeidereie, samvirker og selvstendig næringsvirksomhet. Men demokrati i arbeidslivet er likevel bare en forutsetning for rettferdighet. Også i en økonomi dominert av demokratiske eierformer, vil økonomiske forskjeller måtte jevnnes ut av det offentlige.

En sosialistisk økonomi må sikre fellesskapet råderett over samfunnets viktigste ressurser. En utvidet offentlig sektor stiller strenge krav til åpenhet, direkte folkemakt og kontinuerlig kamp mot korrupsjon og maktmisbruk.

Et sosialistisk samfunn har behov for så vel sentral planlegging som markedsmekanismer. Alle skal ha rett til å påvirke økonomien, og menneskers behov skal styre produksjonen. Samfunnsmessig styring er nødvendig for å ivareta hensynet til miljøet og rettferdig fordeling av samfunnets ressurser. På en del områder er likevel et marked den beste måten å organisere forholdet mellom konsumenter og produsenter. Utjevning av økonomiske forskjeller vil gjøre at markedet i langt større grad vil reflektere ulike ønsker og behov, og ikke først og fremst ulik kjøpekraft slik som i dag. Rettferdig fordeling er en forutsetning for et velfungerende marked.

Forandring er mulig

Vår sosialistiske overbevisning bygger på at alle mennesker er like mye verdt. Klasseskiller kan erstattes av rettferdig fordeling og mer demokrati. Vår visjon er et samfunn der ingen har makt til å utnytte andre mennesker og der hensynet til miljøet settes foran profitt.

Vi mennesker er skapere av vår egen virkelighet. Vi påvirkes og formes av det samfunnet vi lever i. Vi fødes inn i et samfunn som er fullt av normer og lover som er blitt skapt av mennesker gjennom årtusener. Samfunnet endres stadig ettersom folk påvirker det. Det gjør at folk gjennom sin bevissthet og sine aktive handlinger har forutsetninger for å skape et likestilt og solidarisk samfunn.

Mennesket er i sin natur aktivt og produktivt. Det gjør at vi kan skape, men også løse, store felles problemer som møter menneskeheten. SV arbeider for et samfunn som gir alle muligheter til utvikling og deltakelse. Rettferdig fordeling og mangfold gir forutsetninger for at mennesker kan leve på ulike måter og utvikle sine relasjoner og skapende evner. SV arbeider for et samfunn der vi løser viktige oppgaver i fellesskap.

Mennesker har en unik evne til solidaritet og til å sette seg inn i andres opplevelser. SV arbeider for et samfunn der vi ikke dømmes og rangeres etter kjønn, hudfarge, seksuell legning eller størrelsen på lommeboka. Det gjør at det er selvsagt for oss å kjempe på lag med de gruppene i samfunnet som diskrimineres, undertrykkes og usynliggjøres.

SV skal arbeide for at barns rettigheter synliggjøres og konkretiseres i utviklingen av det norske samfunnet.

Noen vil tape på vår politikk. Eierklassen, de som profiterer på miljøødeleggelser og de som undertrykker kvinner og minoriteter taper på vår politikk. Men de aller fleste vinner. Vi har som bevegelse et ansvar for å peke på konfliktlinjene i samfunnet og vise at vi fører en politikk for de mange, ikke for de få.

Sterke allianser

For SV går arbeid i og utenfor folkevalgte organer hånd i hånd. Demokratiet utvides og fungerer best når folk flest engasjeres i politisk arbeid og har direkte innflytelse på politiske beslutninger. Folkelige demokratiske bevegelsers innflytelse på politikk er en forutsetning for et velfungerende demokrati. Det er begrenset hva et sosialistisk parti kan oppnå gjennom et parlamentarisk system alene.

Deltakende demokrati på ulike samfunnsområder er en bærebjelke i SVs strategi for økt folkemakt.

SV deler mange mål med store folkelige bevegelser og vil styrke båndene til bevegelser og organisasjoner. Internasjonalt vil vi være en del av brede sosiale bevegelser som mobiliserer en motmakt mot globale konserner og politiske eliter. Nasjonalt er vi et talerør inn i politikken for radikale folkelige bevegelser som vil trekke Norge mot venstre.

SV er et feministisk parti, og en av våre viktigste allierte er derfor kvinnebevegelsen. Vi har lenge stått sammen i kampen for kvinners rettigheter og like muligheter uavhengig av kjønn. Det å organisere seg er en forutsetning for å kunne drive effektiv kvinnekamp. Det er kun når vi står sammen vi er sterke nok til å utfordre den skeive maktfordelingen mellom kjønnene. SV må fortsette å samarbeide med kvinnebevegelsen og jobbe for å styrke dens posisjon. Bare slik kan vi drive den feministiske kampen framover

Kapitalkreftenes viktigste organiserte motkraft i dag er fagbevegelsen. Den sitter på maktmidler som kan utfordre kapitalkreftene, fordi den organiserer folk som gjennom sitt arbeid skaper verdiene i samfunnet. SVs samarbeid med fagbevegelsen og SVs politiske arbeid for å styrke fagbevegelsens posisjon i samfunnet er derfor avgjørende. SV vil være en drivkraft for å bygge broer og kraftfulle allianser mellom fagbevegelsen og andre sosiale bevegelser, både nasjonalt og internasjonalt.

Kampen for sosialisme må først og fremst drives gjennom en massiv folkelig mobilisering, forankret i de sosiale gruppene som rammes når markedskreftene får styre fritt. Et sosialistisk parti er aldri sterkere i folkevalgte organ enn den folkelige mobiliseringen som skjer utenfor. Det er her vi henter vår styrke. Vi kjemper for et folkestyre og for sosialisme nedenfra. Et sosialistisk folkestyre kan først bli en realitet når folk selv er med på å forandre samfunnet. I kampen for sosialisme trengs ikke bare et sosialistisk parti, men en folkebevegelse. SVs sjel ligger i sosialisme nedenfra.

Gjennom politisk oppslutning i valg vil SV bruke sin posisjon til å drive fram forandring. På alle nivåer kan folkevalgte organer ha stor makt, og arbeidet med å stille til valg og vinne flertall er nøkkelaktiviteten for et politisk parti. Ingen grunnleggende forandring i sosialistisk retning er mulig uten å vinne flertall i folkevalgte organer.

SV vil bruke folkevalgte organer til å demokratisere økonomien og forvaltningen av våre felles naturressurser gjennom offentlig eierskap, politiske reguleringer og folkevalgt styring.

SV vil samarbeide med andre partier i folkevalgte organer for å få gjennomslag for vår politikk og styrke folkelig mobilisering nedenfra. Posisjoner er aldri noe mål i seg selv og kan ikke gå på bekostning av folkelig mobilisering. SV søker maktposisjoner når dette kan føre oss nærmere en sosialistisk samfunnsforandring. Nasjonalt vil vi søke regjeringsmakt og flertall i Stortinget for et sosialistisk program. Lokalt vil vi søke ulike samarbeid og konstellasjoner basert på hva som kan gi størst uttelling for vår politikk i det enkelte fylke og den enkelte kommune. SV vil internasjonalt, nasjonalt og lokalt samarbeide med sosiale bevegelser og interesseorganisasjoner som kan bidra til å styrke vår politiske gjennomslagskraft.

Vi styrer samfunnsutviklingen selv. Samfunnet er skapt av mennesker og kan endres av mennesker. Sammen kan vi forandre verden og hverdagen til det bedre.